

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 18 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, november 5.

Oláhok folytatják eredménytelen támadásaikat (3300 olasz fogoly 3 nap alatt.)

Budapest, november 4. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcstér:

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harcvonala:

Az ellenség Észak-Oláhországban folytatta támadásait. A Roseka határmagaslat (Brassótól délkeletre) visszafoglalásától eltekintve, sehol sem ért el eredményt. Predeáltól délnyugatra a leghevesebb támadásokkal szemben is tartott magaslati állásért vívott harcokban, több mint 250 román foglyot szállítottunk be. Az erdélyrészi keleti határon a románok tüzérési tevékenysége fokozódott.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Bohorodzanynál egy os. és kir. vadászkülönítmény rajtaütött orosz előőrsökön és állásaikat betemette. A Narajowkánál német zászlóaljok ismét elfoglalták rohammal az oroszok néhány árkát és azokat elkeseredett ellentámadásokkal szemben is megtartották.

Olasz harcstér:

November 1-én és 2-án folyt nehéz harcok után november 3-ának délelőtti a tengerpartvidéki harcvonalon nagyobb harcok esemény nélkül telt el. Délután azonban az olaszok támadó tevékenysége ismét fokozódott. A Karston zárótűzünk feltartóztatta ismételt kezdett támadásokat. Az ellenség számtalan kísérlete ellenére sehol sem tudott tért nyerni. A Vippach-völgyben jelentékeny ellenséges erők este egészen Vertokba és Biglia közti állásunkba nyomultak előre. Röviddel ezután a mieink ellentámadásukkal valamennyi árkot visszafoglalták. A st.-katarinai és dambéri akadályok előtt eredménytelen támadásban több bersaglieri zászlóalj vérzett el. November 1-je óta ejtett foglyok száma 3500-ra emelkedett.

Délkeleti harcstér:

Lényeges esemény nem történt. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

Tengeri események:

November 3-án este egy tengeri repülőgépra a san-can-ziano-i és a mon-falconei katonai építményekre, az Adria-művekre bőségesen dobott bombákat. Hajóhadparancsnokság. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Erdélyért!

... Álljunk meg egy percre a velünk rohanó időben! A vajudó világ szenzációi között hunyjuk le egy pillanatra a messzeségek rejtelmét kutató szemünket s nézzünk vissza az alig múlt idők fájdalmas eseményeire ... Emlékezzünk!

Emlékezzünk a szép virágos székelly falukra, a boldog szigetekre, ahol az ősi magyarság szent lelke élt, a gazdag szász helységek dus magtárraira, amelyeket kirabolt, leégetett a gonosz indulatu ellenség, melynek nyomán romlás, rom és üszök maradt.

Várt e valaha gyönyörűbb kötelesség a magyarságra, mint újra visszaadni a székelységnek boldogsága eszközeit? S felépíteni Erdély apró házeit, a meglegedésnek, a nemes erényeknek e csillogó palotáit.

S honnan induljon ki e mozgalom, ha nem Aradról? Aradról, amely Erdély határán él, lélegzik, gyarapodik. Mi itt közveulen-közelen éreztük Erdély bánatát, a menekülés kétségbeesését, magunk is minden pillanatban készen arra, hogy osztozhatunk a közös szenvedésben. De Erdély megmentett bennünket, feláldozta magát értünk, s egész Magyarországot. Ezt az áldozatot értékelnünk kell, s minden jószágot jószággal, minden könyvet gyöngygyel kell megfizetnünk. Leroni hálánkat még így se fogjuk.

Kintzig Jánosnak, ennek a melegsívü filantrópna, a szíve érezte meg, hogy a segítség megindítására elérkezett az idő. A tél közeleg fagyasztó szelével: szabad-e dideregni egyetlen székelly gyermeknek, lehet-e hajléktalannak maradni egy székelly asszonynak is? Mit szólnának ehhez a székelly férfiak, kik oláhot üzni járnak most messze Moldovában?

Ugy-e nem lehet? Ugy-e nem szabad?

Mint egy óriási mozgókép vetődjék a székelly menekülés minden kínzó rémsége még egyszer át a lelünkön s átérezve minden borzalmat: nyiljék meg szívünk e gondolat előtt s nyissuk meg az adakozások zsilipjeit. Az aranynak ne szivárgó patakja, csörgedező folyója ömöljék most Erdély elpusztult végei felé, hanem buzgó áradása, dus zuhatagja, hogy egy fal ne maradjon romokban, egy tető fedetlen, egy gyermek ruhátlan s egy ágy vetetlen ...

Ha nem így lenne: nem lenne soha elég fűhér kendőnk, amelylyel később megbánásunk könnyeit le tudnók törölni ... (.)

Orosz főállás elfoglalása.

Berlin, november 4. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcstér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy harcvonala:

Heves tüzérési harc előzte meg az ellenség támadásait, amelyeket tüzelésünkben csak korlátozott mértékben hajthattak végre. Így Courceletől északnyugatra, a Goudecourt-Les-Boufs szakaszon a támadásokat visszavertük. Légi harcban védő tüzelésünkkel 9 ellenséges repülőgépet lelőttünk.

A német trónörökös harcvonala:

Magaslati állásunk ellen, a Maastól keletre, az ellenség tüzelése délután jelentékenyen fokozódott. A franciák előretörései Douaumont és Vaux között eredménytelenek maradtak.

Keleti harcstér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

A Narajowkától délre elért sikereinket azzal bővítettük ki, hogy Folw. Krasnolesietől délnyugatra az orosz főállás egyéb részeit rohammal elfoglaltuk. Az eredményeket az ellenség visszafoglalási kísérleteivel szemben megtartottuk.

Károly főherceg lovassági tábornok harcvonala:

Az erdélyi keleti harc vonal északi részén ismét élénkebb lett a harci tevékenység, anélkül, hogy eddig említésre méltó gyalogsági harcokra került volna a sor. A déli harc vonalon egyes román támadásokat visszavertünk. Az ellenség megszállta a Rosea magaslatot. Az osanci szoros-tól délkeletre, Predeáltól délnyugatra, elfoglaltunk egy román állást, amelyet november 2-iki előretörésünk alkalmával már megszálltunk, a rá következő éjjel azonban ismét elvesztettünk. Itt több mint 250 fogoly jutott a kezünkre.

Balkán hadszintér:

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

Osztrák-magyar monitoroknak Ruszcsuktól délnyugatra, egy Dunasziget ellen intézett vállalkozása alkalmával két ágyut, négy aknavetőt zsákmányoltunk. A Dobrudzsában nem volt lényeges esemény.

Macedóniai hadszíntér:

A helyzet változatlan. — **Luden-dorff, első főszállásmester.** (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Aradon nem lesz tejes kávé.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad élelmészére vonatkozólag rendkívül nagyfontosságú határozatot hozott ma a város közéleti bizottsága, mely **Kintzig János** főispán jelenlétében **Lős Rezső** polgármester-helyettes elnöklésével tartott ülést. A bizottsági ülés főbb tárgyai a cukor és lisztelosztás, a város közönségének tejjel való ellátása voltak. Ezenkívül a városhoz érkezett számtalan ajánlat felett is határozta a bizottság tagjai.

Az aradi postások és a real- és gimnázium-iskolák tanári kara kérelmet intézett a városhoz, hogy a szükséges liszt kompetenciájukat kényszerintézkedésként adják ki nekik. A kérelmet a bizottság elutasította, miután a liszt elosztásának a kérdése még nincsen véglegesen tisztázva. A két kérelemmel kapcsolatosan ismét tárgyalás alá került a lisztelosztás kérdésének helyesebb megoldása. A bizottság javasolni fogja a tanácsnak, hogy a lisztjegy kibocsátó-bizottság élére nyugalmazott tisztviselőket állítsanak, a kik ellenőrizni fogják a bizottságok működését, hogy meggátolják a közönség részéről előforduló esetleges visszaéléseket. Elhatározta a bizottság azt is, hogy még három hatósági üzletet fog felállítani. A Borona-utca sarkán lesz a 14-ik, a Mikes Kelemen- és Lipót-utca sarkán lesz a 15-ik hatósági üzlet. A Lujza-utcai 10-ik számú hatósági üzlet megszűnik. E helyett az Angyal- és a Fácán-utca sarkán nyílik egy új hatósági üzlet. Ezekon kívül pedig a város tisztviselői, tanítói és nyugdíjasai részére az Aulich- és a Lipót-utca sarkán egész külön hatósági üzletet fognak nyitni.

A város közönségének tejjel való ellátása érdekében a gazdasági hivatal tárgyalásokat folytat a szomszédos községekben lévő uradalmakkal, hogy minél több tejet kósson le a város részére. Addig, amíg szükséges mennyiség rendelkezésre nem áll a városnak, szükség van arra, hogy olyan intézkedések történjenek, melyek a mizérián hivatva lennének segíteni. Ilyen intézkedés elsősorban az, hogy a bizottság megkeresi a polgármestert, hogy tiltsa el a kávéházakban délelőtt 11 órától este 8 óráig az uzsonnakávé és minden tejjel készített ital felszolgálatát, így a csokoládé és a kakaó készítését is. Ezenkívül a bizottság át fogja revizálni a tejlejstromot és a szükséghez mérten az egyes családok részére utalványozott tejmennyiséget redukálni fogják, hogy azok a családok, ahol gyerekek vannak, a betegek és az elaggottak feltétlenül megkaphassák a szükséges napi tejadagot.

A cukorelosztást a város tudvalévőleg magára vállalta s a bizottság azt javasolta, hogy írjon át a városi tanács a kereskedelmi és iparkamarához, hogy a kereskedők között való elosztás és a körzetek megállapítása dolgában, tegyen véleményt. A cukorjegyek kérdését pedig csakis a kamarától beérkezett vélemény alapján fogják eldönteni.

A polgármester helyettes bejelentette a bizottságnak, hogy a Biharszilágyi petróleumgyár értesítette a várost, hogy 800 hordó petróleumot hajlandó szállítani aradi ügynökének, aki azt az aradi kereskedők között szétosztja. A város közönségének petróleum szükséglete azonban ezzel nem volna biztosítva, mert megtörténhetnék, hogy a petróleumból a vidékre is kiadnának a kereskedők. Epen ezért a bizottság kéri a gyárat, hogy a 800 hordó petro-

leumot magának a városnak utalja ki. A város ezután a petróleumot úgy osztaná fel a kereskedők között, hogy azok csakis az aradi közönségnek adhatnak belőle. Elhatározta a bizottság ezen kívül, hogy káposztát, édesvízi halat, sajtot, szappant és más egyebeket fog beszerezni a közéleti üzletek részére. A Szerbiából rendelt egy vagon aszalt szilva megérkezett, ennek felét a hatósági üzletekben, felét a kereskedők között fogják felosztani és 3 korona 40 fillérért fogják a közönség rendelkezésére bocsátani. Az egy vagon babot szintén kifogják mérni a hatósági üzletekben. Maximálisan mindenki egy kilót vásárolhat 80 fillérért. Végül elhatározta a bizottság, hogy a megye egyik községéből nagyobb mennyiségű baromfit fog bevásárolni, melyet hízalás után levágva, a közönség rendelkezésére bocsátanak.

Offenzíva a trafikokra.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délután 3 és 4 óra között egy elszánt tömeg halmozódott fel, mint egy élő barrikád az aradi trafikok előtt. Zsibongás, zaj, lármá töltötte be a levegőt. A tömeg folyton nőtt s a csődületből csakhamar tülekedés lett. Mindenki első akart lenni, mert félt, hogyha később bocsátják be, számára már nem marad dohány. A szenvedély éhsége rajzolódott az arcokra.

A nagytrafik előtt szinte fekete volt a járda az emberektől. Egy mozgó, száz fejű — egy testű hidra látszott csak. Összeprésett emberek jajgattak, egy-egy asszony igyekezett kiszabadulni a tömegből.

— Én előbb jöttem, előbb megyek be... Minek jön ide asszony? Talán maga is bagózik... Eredj haza öcsém, nem cukrot árulnak itt... Az én uram a haretéren van: annak akarom küldeni... Tetűsirt küldjön neki, ne szivólat... Tegye el emlékebe a könyökét, mert én teszem el... Ne lökdössön azért, hogy katoná... Hátrább cibil, azt az untógik Zebuzsodat...

Ilyen és efféle kifejezések röpködtek, hol szelidebben, hol gorombábban. De a tömeg, a melyet pedig lassan engedtek be a nagyáru-dába, egy percre sem fogyott.

Mindenki dohányt és szivart akart venni. Talán az is, akinek eszében sem volt. Valami dohányőrület szállta meg az embereket: azt hitték — most, vagy soha! Most elláthatják magukat a háború egész tartamára szivni-valóval.

S így volt kisebb-nagyobb különbséggel a többi trafik előtt is.

A nagytrafik, s a többi tőzsdék is egy darabig csak győzték a munkát, de végül kifogyott, nem a türelem, — hanem a dohány. Legalább is a mai napra előirányzott mennyiség. A kisebb trafikok egy-két óra alatt készen lettek az egész készletükkel, a nagy trafik némileg tovább bírta. De amikor látták, hogy a tömeg nemhogy fogyna, hanem egyre szaporodik, ezzel ellentétben a dohány mennyiség egyre csökken, sőt már csak dohány morzsák lézengenek a pultok mélyén és a skatulyák fenekén: az aradi dohányharc Napoleonja, vagy hogy modern legyek: Hindenburgja, Leszai bácsi kiadta a jelszót:

— Eresszék le a függőnyt, az az a rollókat!

A vasredőnyöket le is éresztették, de csatlódnék, aki azt hiszi, hogy az ostromnak ezzel vége lett.

A tömeg olyan szitkozódásban tört ki, amely a legedzettebb hallócsöveket is próbára tette.

— Törjétek be az ajtót!

— Feszítsétek ki a zárat!

— Le kell ütni! Mit akar a szivarjaival. Gyujtsuk meg őt, látha elég... Szivjak őt el az ördögök...

Különösen dühösek voltak a katonák, akik közül az egyik a redőny leeresztésére bajonettjét rántotta ki.

A felháborodásnak csak néhány, a tömegben levő komoly ember meggyőző szava vetett véget.

— Menjünk haza emberek. Holnap is nap van. Holnap újra adnak szívni valót.

— Dejszen. Baj lesz, ha holnap se kapok. *Minek biztattak akkor?*

— Hogyan, magát biztatták?

— Biztattak hát. Egy hete járok ide napnap után, reggel is, délután is. A torkom kiszaradt, a nyelvem kilóg, a rácfertályi kávéputikokba járok azóta, mert ott a legnagyobb a füst. Egy hete azt szivom. *De e hét alatt mindennap azzal biztattak, hogy most — szombaton vegre meg fog jönni a szivar szállítmány.* És ezzel biztattak nemcsak engem, de az emberek százait, akik azóta reménykedve vártak-e szombatra. Nem ettek, nem aludtak egy-két héten át, mindig a szombatot várták. Ezt a gyönyörűséges időpontot, amikor, öt-hat szivar lesz a zsebükben s ők — kéjelegve fogják a bodor füstöket szétfújni az őszi alkonyatban.

— Ezért volt hát itt ilyen csődület?

— Ezért s a trafikos urak jól tennék, ha máskor ne „anzágnának“ be fiktív terminusokat a szivaréhes embereknek, mert egyszer csakugyan megtörténhetik, hogy a szenvedélyes dohányosok — maguk fogják kiszolgálni önmagukat...

Aradfalva — Erdélyben.

(Kintzig János főispán felhívása. — Megkezdődött az adakozás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az a nemes intenciótól áthatott mozgalom, amelyet két hónappal ezelőtt, az oláh betörés kezdetén **Kintzig János** Arad város főispánja indított a hontalanná vált erdélyi testvérek érdekében, még nem ért véget. Az erdélyi menekültek felségítésére szánt fillérek még egyre érkeznek az aradi főispáni hivatalba, de **Kintzig János** főispán már is új ötlet felhasználásával igyekszik a hazafias jótékony-ság szolgálatába szolgítani az aradi közönség kiapadhatlan bőkezűségét. Napról-napra olvashatjuk az erdélyi oláh pusztításokról szóló siralmas leírásokat és fájdalommal telt lélekkel gondolhatunk ama boldogtalan embertársainkra, akik kifosztva, feldulva, talán lerombolva találják most ama csöndes hajlékot, amely boldog otthont nyújtott nekik egykor. Erdély ma csaknem olyan kétségbeesztő képet mutat, mint a muszkadulás után a kárpáti vidék. Ott is elhamvadtak a nagyvárosok és az apró falvak, de alig egy esztendő múlva az ujjonnan épült házak frissen meszelt fehér falai hirdették a magyar közönség soha meg nem szűnő jószágát és áldozatkészességét.

Arad főispánja, felbuzdulva a kárpáti falvak érdekében folytatott gyűjtés páratlanul nagyszerű anyagi eredményein, elhatározta, hogy az erdély városok és községek ujjaépítése végett országos mozgalmat fog indítani, amelyet természetesen Aradon kezd meg. A lapok útján azzal a kérelemmel fordul ahhoz a közönséghez, amely egyetlen jótékonymozgalomból se vonta ki magát, hogy hozzon újabb áldozatokat az erdélyi szenvedő testvérek érdekében, nyissa meg ismét szívét és adakozzon, mozdítsa elő a szent cél sikerét. A főispán hívó szava ma már visszhangra is talált az aradi közönség körében és **Leopold Zsigmond földbirtokos ezer koronát juttatott el Kintzig Jánoshoz.** Az adakozás módja ez alkalommal is a már bevált rendszer szerint fog történni. A közönség kegyes adományait Arad város főispáni hivatalához (városháza) fogja eljuttatni és a hivatal a lapok útján naponként nyugtázza a küldeményeket.

Kétségtelemnek tartjuk, ami egyébként Arad hazafias presztízse érdekében kívánatos is, hogy minél nagyobb összeg gyülemlik össze közönségünk adományaiból az ujja ebredő erdélyi falvakra.

Megalkottuk az önálló lengyel államot.

(Alkotmányos monarchia. — Önálló lengyel hadsereg.)

— Távirati tudósítás. —

A cs. és kir. lublini főkormányzóság holnap a következő proklamációt fogja közzé tenni:

A lublini főkormányzóság lakosaihoz!

Őfelsége Ausztria császára és Magyarország apostoli királya, valamint őfelsége a német császár fegyvereik végleges győzelmébe vetett szilárd bizodalommal, attól a kívánságtól vezettetve, hogy a vitéz hadseregei által orosz uralom alól nagy áldozatokkal elragadott lengyel területeket boldogabb jövő felé vezessék

megegyeztek abban, hogy eme területekből önálló államot alkotnak örökösödés alapján lévő monarchiával, alkotmányos államszervezettel.

A lengyel királyság határainak pontos megállapítása egyelőre függőben marad. Az új királyság, a két szomszédos hatalomhoz való kapcsolatban megtalálja azokat a biztosítékokat, amelyekre erőinek szabad kifejtéséhez szüksége van. A régi időből való lengyel hadsereg dicsőséges hagyományai, a mostani nagy háboruban harcoló vitéz lengyel bajtársak emlékezete

a lengyeleknek saját hadseregében éljen tovább.

A hadsereg szervezetét, kiképzését, vezetését közös megállapodással fogjuk szabályozni. A szövetséget uralkodók abban a bizodalommal teljes reménységben vannak, hogy a lengyel királyságnak az állami és nemzeti fejlődésre való vágyakozása, Európa általános politikai viszonyainak és saját országaik és népeik biztosságának figyelembe vevésével, most már teljesíthető. A lengyel királyság nagy, nyugoti szomszédos államai örömmel fogják látni keleti határukon egy szabad, boldog és nemzeti életének ürvendő állam újraébredését és felvirágzását. Ausztria császárnak és Magyarország apostoli királyának legfelsőbb parancsára a cs. és kir. főkormányzó. Teljesen azonos szövegű hirdetőmentet bocsátanak ki ezzel a hirdetőmenttel egyidőben a varsói főkormányzóságban is.

Önállóságot adott a király Galiciának.

Bécsből jelentik: Holnap a Wiener Zeitung a következő legfelsőbb kéziratot fogja közölni: Kedves Körber! A német császár őfelségével történt megegyezésem értelmében, vitéz hadseregeink által orosz uralom alól elragadott lengyel területekből önálló államot alkotunk örökösödés alapján lévő monarchiával, alkotmányos államszervezettel. Ez alkalommal megindult szívvel gondolok az odaadás és hűség ama számos bizonyítékára, amelyeket uralkodásom folyamán Galicia tartomány részéről tapasztaltam, valamint azokról a nagy súlyos áldozatokról, amelyeket ez az ország a jelenlegi háboruban, kitéve a leghevesebb ellenséges megrohanásoknak, a birodalom keleti határainak győzelmes megvédése érdekében hozott és amely tartós igényt biztosít számára legmelegebb atyai gondoskodásom tekintetében. Akarom tehát, hogy abban a pillanatban, amelyben az új állam megalakul, eme fejlődéssel kapcsolatban Galicia tartománynak is azt a jogot adományozom, hogy

országos ügyeit annak teljes mértékig, a mi az állami összességhez való tartozásával és annak érdekével összhangzásban van, önállóan intézhesse

és Galicia lakosságának biztosítsam a nemzeti, a gazdasági fejlődésnek lehetőségét. Amikor tudatom Önnel szándékomat, megbízom Önt, hogy annak törvényes megvalósítására alkalmas előterjesztéseit kidolgozza és Nekem előterjessze. Ferenc József s. j. k., Körber s. k.

Burián báró az önálló lengyel királyságról

Bécsből jelentik: Burián István báró külügyminiszter hétfőn Berlinen át Varsóból ideérkezett. A külügyminiszter fogadott egy lengyel előkelőségekből alakult küldöttséget, melynek tagjai a következők voltak: Brudzinsky József dr., a varsói egyetem rektora, a varsói községtanács elnöke, Khmielewsky Zsigmond mérnök, Varsó városának polgármestere, a zsidó hitközség képviselője, Lickstein egyetemi tanár, Dzierbicki Szaniszló, a fősegítő bizottság képviselője, Lepicki Mihály volt dumaképviselő, Radzivil Ferenc

herceg, a varsói milícia parancsnoka, Konikier Ádám gróf, a fősegítőtanács végrehajtó-bizottságának elnöke. A küldöttség nevében Brudzinsky József rektor mondott beszédet a külügyminiszterhez, melyben a lengyel nemzet különböző kívánságait fejezte ki, melyek a lengyel állam alakítására irányulnak. A rektor beszédére a külügyminiszter a következőket válaszolta:

— Nagy megelégedésemre szolgál, hogy önöket itt üdvözölhetem s közölhetem önökkel, hogy őfelsége, az

én legkegyelmesebb uram és magasztos szövetsége, a német császár őfelsége elhatározta, hogy a lengyel államot új életre keltik. A jövőbeli lengyel királyság természetesen csak a békekötés után fogja teljes állami életét megkezdhetni a két központi hatalomhoz való szoros kapcsolatban, még pedig úgy politikai, mint katonai tekintetben meg fogja fennállásának biztosítékait találni. Önök memorandumukban kívánságaiknak egész sorát fejezik ki, amelyekre ezidő szerint még nem lehetett kiterjeszkedni, de biztosak lehetnek benne, hogy német szövetségesünkkel egyetértésben, arra fogok törekedni, hogy kívánságaikat alkalmas időpontban a lehetőséghez képest teljesítsem. Mostanáig is többször adtuk bizonyítékát a Lengyelország iránt való élénk akarattal eltelt érdeklődésünknek. A lengyel állam megalapításán eddig is sokat dolgoztunk, nem szabad azonban a harcban és a munkában megbénulnunk és hogyha eljön a béke, megnyugvással és kedvező kilátással adhasuk át önöknek szabaddá lett országukat. Mi véglegesen megakarjuk szabadítani Lengyelországot az orosz igtól és ebben az önök akarattal eltelt segítségére is számíthatunk. Legyenek teljes bizalommal hozzánk, bízzák sorsukat bizodalommal a szövetséges hatalmak kezébe, s dolgozzanak egész szellemi és anyagi erejükkel velünk együtt Ausztria-Magyarország és Németország által elhatározott történelmi tettek megvalósításán: a szabad, önálló lengyel királyság újraélesztésén.

A lengyel urak az üdvözlés után még hosszabb időt töltöttek a külügyminiszteriumban élénk beszélgetésben Burián báróval és a fogadásban neki segédkező Macchio báróval, Mérey nagykövettel, Forgách gróffal, Ugron követtel, Montlong udvari tanácsossal és Hoyos gróf követségi tanácsossal. A küldöttség tagjai másnap visszautaztak Varsóba.

Mint bécsi tudósítónk értesül, ugyanez a lengyel küldöttség szombaton, október 28-án megjelent Bethmann-Hollweg birodalmi kancellárnál, ahol ugyanugy fogadták őket, mint Bécsben.

Lengyelország.

Lengyelország névvel jelenleg csak Oroszországnak legnyugatibb részét, a tiz visztulai kormányzóságot illetik, amelyeket Kowno, Vilna, Grodno, Wolhynia, Galicia, Szilézia és Posen határolnak. Területe százhuszonhétézer háromszáztizenegy négyzet kilométer, lakóinak száma egy husz év előtti becslés szerint 9.420.000.

Lengyelország története reánk magyarokra több okból fontos. Már a földrajzi helyzet olyan, hogy hazánk a vele szomszédos országgal korán lépett politikai érintkezésbe és ennek mai napig szóló bizonyossága a magyar királyi eimerben diszeskedő Halics és Lodomer királya. Nagy Lajos personál uniót létesített a két ország között és Erdélynek egyik legkiválóbb fejedelme, Báthory István, a lengyel trónnak lett disze. I. Ulászló és a Jagelló család több tagja a magyar szent koronát viselte és Lengyelország több ízben gyakorolt befolyást Magyarországra. Utolsó szabadságharcunkban is lengyel hősök vezették honvédeinket.

Lengyelország története egy Piask nevű paraszt családdal kezdődik, amely a Trion levő Popier-családot szorította le a trónról. En-

nek a Piasknak a fia Ziemovit király, aki 1860-ban foglalta el a lengyel trónt. Utólag közül a leghíresebb Micsislaw és Boreslaw, aki 1226. és 30 között a Balti-tengermenti szláv tartományokban megjelent német lovagrenddel szövetkezett Oroszország ellen és vetette meg tulajdonképpen Lengyelország virágzásának alapjait.

Az ország fénykora Lokietek Ulászlóval kezdődik, aki a darabokra szakadt országokban helyreállította az egységet és számottevő állam-ma emelkedte a kelet-európai országok sorában. Fia Kázmér, aki 1370-ben halt meg, Lajos magyar királlyal kötött szerződést és Lajos tizenkét évig viselte is a lengyel koronát. Őt a Jagellók követték a trónon, majd szabadon választott királyai voltak, akiknek uralma vezetett Lengyelország első felosztásához, ami 1772-ben történt meg.

II. Frigyes porosz király Ausztriával és Oroszországgal egyetértésben 1772. augusztus 5-én írták alá a felosztási szerződést és Mária Terézia ekkor adta vissza a Zsigmond által 1412-ben elzalogosított tizennégy szépsi várost, a magyar szent koronának. A felosztás oka az ország belső egyenetlenségének, a nép teljes kiszármányolásának és a főnemesség hallatlan visszaéléseinek volt a következménye. A főrendi uralom magához ragadta a királyi jogokat, az országgyűlések eredménytelenek voltak s kénytelenek voltak eredménytelenül szíjjel menni, mert egyetlen nemesnek a vétója elégséges volt, hogy minden reformot megakadályozzon. A politikai anarchiához, a nemesesség bünelhez és a vallásüldözésekhez hozzájárult a szomszéd országok kajánsága.

Az első felosztás alkalmával, amelyet 1773. szeptember 18-án maga a lengyel országgyűlés volt kénytelen szentesíteni, Lengyelország hétszázötvenegyszer négyzetkilométerből kétszázötvenegyszer négyzetkilométert vesztett.

A felosztás után egy ideig úgy látszott, mintha a borzasztó csapáskijózanította volna a lengyeleket. Hazai reform-párt alakult Kosciuskó Tábé alatt, mely a királyságot örökössé akarta tenni. Ponjatoszky lengyel király azonban újabb konföderációt kötött az oroszokkal és Szivarov orosz tábornok csakhamar Ponjatoszky védelmére sietett és Kosciuskó hadait megtumátdta. Ez Poroszországra vetette minden reményét és kapott is porosz csapatokat, de ezek csak azért jöttek, hogy a forradalmi mozgalmat elnémítsák és Danzig és Thorn városokat megszállják. Kosciuskó e kettős támadással szemben elbukott. Szucharov Varsóba nyomult és erre Orosz- és Poroszország kimonddták az ország második felosztását 1793. január 4-én. Oroszország 250.700 négyzetkilométert kapott, Poroszország pedig 58.374 négyzetkilométert, Szucharov a lengyel országgyűlést arra akarta kényszeríteni, hogy a második felosztást is szentesítse. A követek huszonnégy óráig néma gyűlést tartottak és úgy látszott, hogy nem akad. hazaáruló, aki a szentesítést indítványozni merné. Végre azonban egy megrösztegetett követ a hallgatást beleegyezésnek magyarázta s erre a jelenvolt orosz tisztiek kiroszakolták a gyűléstől a szerződés ellogadását.

1794-ben a hazaias parti Kosciuskó alatt megint kibontotta a szabadság zászlóját és az egész nemzet a végső túsára készült. Oroszország és Ausztria ennek hírére szövetkeztek a szabadságharc leveretésére és az ország végleges felosztására. Elhatározták azt is, hogy ez alkalommal Poroszország részét a lehető legkisebbre fogják szabni. 1794 október 10-én Kosciuskó honvédeit Bacevieici mezején megverték és maga a vezér is megsebesült. Az oroszok Varsó lakóit lemészárolták. Oroszország és Ausztria hozzá fogott most már a harmadik felosztáshoz, mely után Frigyes Vilmos porosz király gyorsan békét kötött a franciákkal és szintén részt követelt Lengyelországból és 1795 október 25-én kötött szerződés értelmében Lengyelországot az európai országok sorából törölték. Oroszország ez alkalommal 11.780 négyzetkilométert 1.200.000 lakossal, Poroszország 54.898 négyzetkilométert 1.000.000 lakossal, Ausztria pedig 45.922 négyzetkilométert kapott 1.000.000 lakossal osztályrésztül. A hontalan hazaiak idegen földre menekültek, Ponjatoszky Szaniszló pedig, Lengyelország

utolsó szerződésénél árnyék királya, orosz kegyelem kenyéren, Szentpéterváron fejezte be életét.

IRODALOM ES MÜVESZET.

Színházi műsor:

Vasárnap délután fél négy óraker, mérsékelt helyárákkal: *Tökéletes asszony*, operett.

Este nyolc óraker, rendez helyárákkal: *Névtelen asszony*, színmű A—37.

Hétlőn: *Névtelen asszony*, színmű B—38.

Kedden: *Keringő*, színmű, először C—39.

Szerdán: *Keringő*, színmű, másodszer A—40.

Csütörtőkon: *Három a kis lány*, operett B—41.

Pénteken: Uj bemutatással először *Gésák*, operett C—42.

Szombaton délután fél négy óraker, fél helyárákkal ifjusági és népies előadás: *A nagymama*.

Este nyolc óraker rendez helyárákkal: *Gésák*, operett másodszer A—43.

* **A színház hírel.** A jövő hét érdekességei. A héten ismét a legérdekesebb és legváltozatosabb műsor képezi a játékröndet. Vasárnap délután fél négykor mérsékelt helyárákkal Lehar Ferenc páratlan szép zenéjű operettje, a Tökéletes asszony van műsoron. Este nyolc óraker a Névtelen asszony szenzációs újdonság kerül színre, melyet hétlőn megismétel a társulat a vezető főszerepekben mindenkor Harsányi Margit, Szendrey, Kiss, Delli, Kertész, stb. Kedden és szerdán Ruttkay György legújabb színijátéka, a Keringő kerül színre elsőrangú szereposztásban. Péntektől ismét egy kedves operett van műsoron, a Gésák, melyet a társulat teljesen új betanulással mutat be. Szombaton délután ismét ifjusági és népies előadás lesz, még pedig Csiky Gergely kitűnő vígjátéka, a Nagymama.

* **A Kölcsey-Egyesület** a hó 12-én vasárnap délután 5 óraker tartja meg az idei ciklus első felolvasását, melyen az aradi közönség kedvence, Cholnoky Jenő kolozsvári egyetemi tanár, a magyar földrajzi társaság elnöke fog „Keleti-határaink a háboru után” címmel beszélni a keleti szomszéd országoknak a háboru után várható területi és politikai átalakulásairól. A folyó évben a szokásos négy felolvasás helyett ötöt rendez a Kölcsey-Egyesület; ezek előadói között Marezali Henrik dr., Pekár Mihály dr., Farkas Géza dr. egyetemi tanárok és előrelátó hatólag Kaesóh Pongrát dr. a János vitéz hírneves szerzője fognak szerepelni; egyes felolvasásokon helyi íróink és művészeink közül is többen fognak közreműködni a műsornak változatos és vonzóvá tételeben. Az előadásokra a Kölcsey-Egyesület számított helyeket tartfenn az e célból a kulturpalota könyvtárában jelentkező tagjai részére; nem tagok is ugyanott válhatnak egy-egy előadásra érvényes 1. koronás belépőjegyeket. A folyó hó 12-éi előadásra érvényes jegyek f. hó 9-től 11-ig a könyvtári hivatalos órák alatt válthatók s a helyszámokat mindenki a jelentkezés sorrendjében kapja meg; az egyesületi tagok a tagdíj kifizetését igazoinni tartoznak. A megmaradt jegyek az előadás előtt a pénztárnál kaphatók.

* **Az Aradi élet** legújabb száma a megszokott változatos tartalommal jelent meg. Érdekes társadalmi és művészeti közlemények, hangulatos versek, színházi tréfák tarkítják a csinos kiállítású hetilapot, amely a színház és mozik egész heti műsorát, színlapjait és a szindarabok tartalmának rövid leírását is tartalmazza. Uj rovatot is találunk az Aradi Életben, amely ezután mint azt olvasóinak bejelenti — teret nyújt a közigazdaság nagyfontosságú kérdésének is. A kitűnően szerkesztett hetilap kapható minden trafikban. Előfizetési ára, negyed évre 3 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

* **A ma esti hangversenyt** a philharmonikusok a menekültek javára rendezik este 8 óraker a kulturpalotában Resch Ferenc altábornagy, katonai állomásparancsnok, Kintzig János és Baross Ferenc dr., Arad város és vármegye főispánjainak védnöksége alatt. A katonazenekarral erősített philharmonikus zenekar Zellner Sándor karnagy vezetése alatt Wagner, Beethoven, Schubert, Sibelins, Grieg

és Zichy Géza gróf egy-egy hatásos darabját fogja előadni. A még megmaradt jobbára olcsóbb jegyek a Scherhág-cégnél (Andrássy-tér 14.) és este a pénztárnál kaphatók.

* **Elmaradt mozilpremier az Apollóban.** A mai idők azok, amikor senki sem rendelkezik önmagával, senki sem vállalhat felelősséget dolgának olyan a való elintézésére, ahogyan szeretné. A háboru felsőbb érdeke előtt mindenkinek meg kell hajolnia. Az Apolló-színház sem tehet mást, minthogy konstatalja: a rendtlen szállítás miatt nem kapta meg „A nábob felesége” című filmet, amelyet Isten tudja, hová vittek. Apolló sajnálja a legjobban, hogy ezt az igazán értékes filmet nem mutathatja most be. Az igazgatóság mindent el fog követni, hogy a vasut hibájából eltűnt filmet felkutassa a smielőbb műsorra tűzze. Az elmaradt film helyett gazdag változatossággal összeállított más műsort mutat be az Apolló. A publikum tetszését ez a műsor is kiérdemli. 3

* **Az „Arany-sorozat” harmadik filmje: Szibéria.** Az amerikai Word-filmgyár világhíressé vált Arany-sorozatából az aradi publikum eddig két képet látott: a Trilbyt és a Királytigrist. Mindkettő a legnagyobb esodálkozást váltotta ki. Az Arany-sorozat harmadik filmje: Szibéria. A szenzációs orosz tárgy drámát hetőlől kezdve vetíti az Apolló-színház. A fehér ár birodalmának megdöbentő képét megrázó realizmussal tükrözi vissza ez a páratlanul álló grandiózus film, a mely méreteiben és kiállításában még a Trilbyt és a Királytigrist is fölülmulja.

* **„Jártomban véres földeken . . .” Szudy Elemér háborus könyve.** A könyv, amelynek megérkezését most bejelentjük, ott született a harcmezőn, soraiban benne van az emberi átlés minden ideges feszültsége. Egy ciklusnak első köteteként, de azért mint teljesen önálló, befejezett mű jelenik meg a karácsonyi könyvpiacon Szudy Elemér munkája, a „Jártomban véres földeken . . .” A szerző, aki mint tartalékos hadnagy egyaránt küzdött az orosz és az olasz haretéren, a háboru nagy és misztikus életének lelken átviharzó szenzációját adja ebben a könyvében, mely azonban nem tobzódik a vérben, sok helyütt inkább líra, mint háboruzongató romantika. A haretér nem mindig sötét, vigasztalan temető, s az élet, amelyet a lővészárkókba szorított bele egy nagy világszeneséttlenség, ép úgy megköveteli jogait ott is, mint bárhol másutt. Könyvében főként ezt az igazságot szólaaltatja meg Szudy Elemér.

Felhívjuk a közönség figyelmét a háborus irodalomnak erre a legújabb s eredeti termékére, mely a karácsonyi könyvpiacon egyik érdekessége lesz. „A jártomban véres földeken . . .” ára négy korona, megrendelhető minden aradi könyvkereskedésben is.

* **„Márta” 5 felvonásban** Fedák Sári és Rátkai Mártonnal a főszerepben vasárnap az *Erzsebet mozgósínházban*. A híres és ünnepelet színésznőnél nagy estély van. A színészen kavargó tömegben, a sok vakító toalett között a legfeltűnőbb magáé a háziasszonyé: talpig fekete bársony. Amint belép a terembe, a vendégei sorban megkérdezik, miért hord mindég fekete ruhát. Tréfásan, dévajkódva mond mindenkinek valamit. A kérdezősködőket, udvarlókat a szoba tulsó sarkából nézi a doktor, aki szerelmes a színésznőbe. Amikor kissé magára marad, odamegy hozzá: — Magna most mindenkinek hazudott! — Márta nem bírja ki a férfi tekintetét, zavarában egy foteibe hátrál, játszik egy rózsával és lesíti a szemét. A doktor két keze közé fogja a fejét, lenéz rá és szerelmesen kérli: — Még nekem sem mondaná el az élettörténetét? — Magának igen, mondja Márta. Hosszu história, szomorú história, menjünk talán egy másik szobába, ahol nem zavarnak. És Márta a másik szobában, a kandalló előtt ülve, elkezd mesélni az élete történetét. Es eltűnik az eddigi inom szoba, hogy a helyébe jöjjön a sok változatos kép: Márta életének képei. *Legközelebb: A myrjam* nagy Eikó slager. 3461

* **Figyelmeztetés.** Az október 8-iki elmaradt philharmonikus hangversenyre megváltott jegyek a ma esti koncertre érvényesek.

Bűn-e szeretni?

(Lezárt vita. — Hozzászólások az aradi „barátnő” kérdéshez.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az itt közölt levelekkel lezárjuk a „barátnő” kérdés vitáját. A leközölt nagyszámu levél bizonyítja, hogy a lelkekben élt a fellevert téma és a nyilvánosság elé kívánczozott. Konzekvenciát nem akarunk levonni e válaszból: ez nem volt célunk, de nem is lehetett. Legfeljebb annyit mondhatunk, hogy azok a jelenségek, a mélyeket az élet élénk hoz, magasabb erőknél és mélyről eredő energiáknak következményei; ezeket megjavítanunk nem lehet, emberi erő kevés ehhez, csak alkalmazkodnunk szabad ezekhez, vagy kitérni előlük. Az irányítás munkája a nagy egyetemes természeté . . .

Ha ezt a magánvéleményt mégis konzekvenciának tartaná valaki: lehet, hogy annak is igaza van . . .

I.

(Válasz az „urleányoknak.”) Engedjétek meg, hogy a fellevert téma fölötti vitában én is közbe szóljak. Leányok! Ne értsetek félre, nem mentem egyik félre sem, hiszen erre egyiknek sincs szüksége. Leányok! Férfihez akarok menni? Igazatok van! De nincs igazatok akkor abban a modorban, amellyel legtöbbször elérni akarjátok. Ha valakit meg akartok nyerni, ne rohanjatok möhöz meghódítani, ne akarjátok betanult szavakkal meglovagolni, vagy meglévő hibáitokat eltakarni. Próbáljatok olyanok lenni, amilyenek természetülrő vagytok, hiszen nem vagytok ti rosszak, hogy szükségetek volna azt a látszatot kelteni. Ne féljétek ti a „barátnőktől”, sem az „asszonyok hódításaitól”, többet ér a ti lényetekből kisugárzó érintetlenség, hamvas üdeség, a szent „tavasz” . . . Engedjétek azt a harmatos fehérséget széllengeni körületek, keltsetek fel lelketekkel azt az érzést a férfi lelkében, amit csak ti tudhattok érintetlen, üde tavaszok felkelteni. Ne játszatok ti a modern hölgyet, ne adjátok a jukker-leányt. Engedjétek a lelkekhez férközni a férfit, pártáskodjatok s ne érzelgészetek s ne irigykedjétek, ha az a férfi még mással is jól érzi magát, mással is, asszony barátnőitekkel is sőt, nem „csak” veletek, s hogy másnak is mond szepet s kedveset. Hogy sokszor egy fiatal asszonnyal jobban szeret sétálni, beszélni, az természetes, mert tudja róla, hogy az nem gondolja: „na, ez fülíg szerelmes belém, elvesz” s nem dolgozik a fogás ezermesterségével s így a férfi nyugodt mellette. Lelkekkel akarjátok reá hatni, mert csak a lélekkel párosult szerlemből, vagy megértésből jöhet létre kettő hosszú együttélése, a boldog házasság. A barátnősködés rövid érzelmi motívumokon alapuló együttélés, mely mindig futó s hamar muló. A léleknek szeretettel párosult szerelméből, ha a szerelem el is mulik, ott marad a megértés, s a szeretet.

Igaz, ti most sok édes leányálmoktól, örömtől estek el, amikben nekünk, fiatal asszonyoknak bár rövid ideig, részünk volt, de lássatok, ti kárpótolva lesztok ezért, mert ti nem szívtétek el szép fiatal asszony-éveiteket, nem fogjátok azt könnyek és fájdalmak között egyedül tölteni, mint mi mostani szép asszonyok. Nem kell majd fényképekkel, mesékkel picinyetek lelkében megőrizni az apjuk emlékét, együtt gyönyörködhetitek annak gögicselésében majd s együtt taníthatjátok meg először imádkozni.

Tudjátok is ti, mit veszítünk mi! . . . Mi a mi veszteségünk a tiétek mellett? S kinek tehetünk mi szemrehányásokat? Nyugodjatok meg s ne fájjon nektek, ha olykor a már magatokénak vélt lovagot egy asszony oldalán látjátok, mert ha lelketek tartalmi súlya nagyobb amazokénál, egy rövid szórakoztatás után annál jobban felismeri értékeket s nem veszíteteket, csak nyerteteket. De az a baj, hogy ti erre nem gondoltok, hanem a következő alkalommal szemrehányással illettétek, a mit sem sejtő férfit, ki a kor eszmél, hogy hát ti már

jogot formáltatok hozzá, hisz ő erre egy pár együtt töltött óra után még egyébbel rá nem szolgált; Haragra lobban s talán, ha később szándékai lehettek volna is veletek, elfordul tőletek s elkezd udvarolni az egy nappal előbb megismert asszonynak. Picit próbáljatok valóban leányok lenni, azután uralkodjatok vágyaitokon s meglássátok, a szép, vágyva-vágyott karikagyűrű hamar rózsás ujjaitokra kerül. Biztosan hiszem, ha így tesztek, mielőbb szívből gratulálhatok nektek. Egy fiatal asszony.

II.

Kedves szerkesztő ur!

„Uj irány a zsurnalisztikában. „Hölgyek rovata” címet adhatna neki; ahol inkognitóban sok asszony és leányszív kionthetné nemes, vagy fájdalmas érzéseit. Emancipálódnak hölgyeink, látszik a nyílt fellépésből, mellyel ez irányban jogot követelnek, egyelőre a szerelmi élet terén, amely egyéniségeinkkel a legszorosabb kapcsolatban áll: miután a nőnek természetes hivatása az emberiség szaporítása, mely törvényes formák között van rendjén; minden értelmes gondolkozású leány, azt hiszem ezzel az intencióval lép a házasság szentségébe, mint ilyenek joga van kifakadni, igenis azok ellen, kik az egészséges fiatal fértigenerációt lekötik, azért, hogy gondtalan és dologtalan életük biztosítva legyen és érzékiségük ki legyen elégítve. Sok fiatal erő elvesz nyomtalanul a semmibe, mire a férfi kijózanodik és megnősül, elvesz egy fiatal leányt, ki tíz év múltán lesz érett asszony, mikor a férfi kényelmén kívül nem törődik semmivel otthonában, legkevésbé a feleségével. „Sokat kell élni és szenvedni, míg szívünk megéri a szerelemre” mondta egyszer Szini Gyula. Egy leány, mikor férjhez megy, halványan él lelkében a szerelmi élet sejtése csak; hány esetben csalódik és nem találja meg a boldogságot házasságában, kétségbeesetten látja, hogy az élet reményeit csupa aprópénzre váltotta be! Itt kezdődik az ugynevezett tisztességes asszony szerelmi életének válsága. Az okos, felvilágosodott asszony társalgása, aki nyíltan kifejtetheti véleményét mindenről, akad a társaságban egy férfi, akinek tetszik ez a zseniális asszony és hozzászól a témához, összeméri a szellemi fegyvert, erősen tartja mindegyik magát, nem gondolnak egymásra, míg a sors ismét egymás közelébe sodorja őket, addig vitatkoznak komolyan, vagy szellemesen, míg egyszer arra ébrednek, hogy voszedelmes szeretik egymást és a szerelem adja ajkukra azokat a szép, mély gondolatokat, mellyel társaságukat fent tartják. Most jön a krízis, itt mutatja meg a nő értékét a férfinak, ha ebben a tűzben el ég, akkor megérdemli, hogy pálcát törjenek felette. A bűn sokkal mélyebb tényezője az életnek, semhogy hatását kitudja torjeszteni a tiszta, egészséges légkörre is. A felvilágosodottság szellője elért idáig, szívja be minden leány magába, annak levegőjét; legyen okos, igazi társa a férfinak, megértő, erősítő asszonya. Ne kacérsággal, duzzogással, vagy diszes öltözékekkel igyekezzék szerelmet szítani maga iránt, hanem ésszel és komoly tudással, mellyel nemcsak megszerzi, de meg is tartja magának azt örökre.

Az ilyen leányoknak soha nem lehet riválisa távobról sem egy viszonyt folytató urasszony, még kevésbé egy kitarított barátnő.

Őszinte tisztelője Irma asszony.

Különös vágy izzgat, hogy e napirenden lévő témához hozzá szóljak. Nem félünk mi ettől asszonyok! Sőt annyira nem, hogy mind elalszenteskodás és alprüderia nélkül akarok a nők érzésvilágával foglalkozni. Igenis tekintet nélkül asszony-e, vagy leány-e vagyunk

sok sok melegségre, gyöngéd szeretetre van szükségünk s ezt a házasságban keressük. Ha itt nem sikerül föllelni, (csak most ne zudul; reám közvélemény, holmi divatból kiment vén asszony alakjában) úgy kutatva, keresve járjuk az élet utjait, mert sarkal egy ismeretlen, ellenáthatatlan erő megtalálni az élet értékeit, ha mindjárt a „bibliai asszony” hűségét kell is érte áldozatul adnunk.

Higyjék el „barátnők” nem is léteznének, ha nős emberek nem volnának, talán Uram bosszúss épen az enyém is tart a barátnőt. Csodáljuk, irigy szemmel nézzük azokat a nőket, kik lerázták magukról azt, ami utjukat állta s elértek azt, amire minden nő vágyik a — szerelmet. Erre vágyik minden asszonyi lény, de merné-e nyíltan homlokán hordozni tiszta lenn-költ érzéseit? A nő, ki öntudatos lény és ismeri saját értékét, az lerázza magáról a százados billincseket, visszautasítja, kineveti a hazug elméleteket, amelyekkel eddig tömték, lekicsinyelték s ha az élet küzdelméből orosziasrészt juttat neki a társadalom, miért zárna el önkényesen attól, amit az ő természet jelölt ki részére.

III.

Tisztelt szerkesztő ur!

Bennünket „urleányokat” szüleink társadalmi állásához mértén neveltek, tanítottak, s mégis, egyik levél írója szerint örökre, „leányok maradunk”! Pedig mi szépek, esinosak, tisztességesek vagyunk, sőt némelyikünknek egy kis hozománya is van! Epen ezért nem tudom összeegyeztetni, hogy az a sok barát, aki a város legelőkelőbb társadalmából kerül ki, hogy tudja szellemileg magát megérietni olyanokkal, kik hajdan a város gyönyörű „Baross-park gyönyörű gesztenyefái alatt „frissvizet” — vagy, friss-süteményt kínálgattak, esetleg valamelyik papirkereskedésben őtilleres képcslapokat árusítgattak. Azt sem hiszem, hogy az ilyen életpályát betöltött „barátnők” papái oly magas képzettséget nyújtottak leányainknak, hogy a későbbi előkelő „barátok” szellemi kívánalmait is kielégíthessék! Az én nézetem szerint ezeket a „barátnő” tartásokat rendőrségileg kellene revízió alá venni s a bőkezű gavallérokat, kik nősülni nem szándékoznak, jövedelmükhöz mértén alaposan megadóztatni, a befolyt összegből pedig a meg nem nősült „barátok” könnyelműsége folytán vénleányokká lett vagyontalan urileányok jövőjéről kellene gondoskodni! Én azt hiszem, szép összeg gyűlne egybe a „vénleányok” alapjára a „barátnők” selyem ruhájának-, áttört barisnyájának és a színház bérletének árából. Tisztelettel: egy a sok urileány közül.

IV.

Kedves szerkesztő ur!

Miért nem nősül meg az a fiatal ember, aki barátnőt tart. Azért nem, mert vagy csalatkozott egy ilyen kis leányban, mint a levélíró urileányok, vagy bele látott az egyes családos emberek életébe s látta, hogy a férfi csak küzd és küzd, azért, hogy feleségét és gyermekét etesse és a feleséget öltöztesse. Mert az asszony két-három eselédet tart, öltözködik legalább is úgy, mint egy „barátnő”, színház-, mozi-, kávéházban ott akar lenni és amikor arra kerül a sor, hogy a férjjel szemben a legnagyobb tiszteletet és megbecsülést tanúsítsa, jönnek a panaszos, és féltékenységi jelenetek.

Ezek után azt hiszem, jobb egy tisztességes, szerény igényű, hü barátnőt tartani, mint egy kacér, nagy igényű rossz feleséget tartani. Egy barát.

V.

Igen tisztelt Szerkesztő Uram!

Napok óta olvasom az Aradi Közlönyben azokat a leveleket, melyeket urileányok, meg „barátnők” írnak. Engedje meg, hogy én is elmondjam véleményemet arról, hogy miért

tartanak a férfiak inkább barátnőt, mintsem nősülnek.

Ennek két dolog az oka. Először a társadalom egy részének fölfogása, másodsor maguk a leányok!

Az előbbi eset rendszeren magasabbrangu, gazdag családoknál fordul elő, hol kitagadás stb. fenyegeti azt a fiut, ki elvenni merészeine mondjuk: egy iparos vagy kishivatalnok művelt, szolid leányát. Mit tesz az a férfi, aki nem veheti el szerelmest. Bizonyára barátnőt tart magának.

A leányok nagyrésze ma kacérkodik, flörtöl, festi arcát, haját, lakozza körmét stb. Otthon zongorázik, naponkint korzózni jár és minden áron férjet akar fogni.

Azt hiszik leánytársaim, hogy a férfiak ezt nem látják, nem veszik észre? Azt hiszik, hogyha udvarlókat tudnak szerezni ezzel a modorral tucatszámra, sikerül majd férjet is fogniok? Ne gondolják!

Ma oly sokat szenvednek a férfiak a harc-téren, annyit nélkülöznek s oly lelki változáson mennek keresztül, hogy az ilyen férfiak tisztalelkű, szolid leány kell majd feleségül, — nem pedig festett tetszelgő teremts.

Változzanak meg leánytársaim, akkor majd akarnak a férfiak is nősülni.

Ez az én véleményem.

Teljes tisztelettel F. Z.

VI.

Tisztelt szerkesztő ur! Nagyrabecsült lapjában néhány napja olvastam a „Barátnőkről” írott cikkeket, illetve beküldött véleményeket. Igazán egyik érdekesebb a másiknál. Most meggyőződhetünk arról, hogy az emberek véleménye milyen különböző.

Szegény leányok! Akiket a sors barátnőnek szánt, bizony nem vagytok irigylésre méltók, legyetek bár a társadalom bármely rétegéből származók. Vannak ugyan, akik irigylük a sorsotokat, de valószínűleg csak azok, akiknek fogalma sincs a barátnők helyzetéről. Vannak viszont, akik elítélnék, megvetnek, pedig inkább vagytok számalomra méltók, mint bármi egyébre.

Az egyik leány barátnő lesz szerelemből, a másikat ráviszi a szükség, a másikat a hajlam, stb. Tehát melyiket ítéljük el jobban kedves otthonülő, királyfit váró urileányok?

Ne ítéljük el Önök a barátnőket, hisz a mi késik, nem mulik! Mert Önök lesznek azok: akiket a barát urak nőül vesznek.

Na persze, hiszen csak nem fogják az imádott barátnőt nőül venni?! Mi is történék akkor?

En is voltam fájdalom barátnő. Azt hittem örök lesz a hűség, melyet barátom fogadott s csalódtam én is, mint annyian mások. Mert az én uribarátom megnősült, elvett egy otthonülő, királyfit váró, urileányt. Egy a nőia, csak némelyiknek a refrainje más. Ebből látják, akik a barátnőkre követ akarnak dobni, hogy nem igen érdemlik meg a megközevését.

Kövezzék meg inkább a hűtlen barátokat! Kiváló tisztelettel egy elhagyott barátnő.

TANÜGY.

(—) Iskolamegnyitás. Felhivatnak az érdekeit szülőik, hogy az Erzsébetvárosi (Kaputcai) községi leányiskola III. osztályába járó leánygyermeküket november hó 6-án (hétfőn) délután háromnegyed 2 órára az Illés-utcai fiúiskolába vezessék el, hol azok hétfőtől kezdődőleg délutánonként rendes oktatásban fognak részesülni.

(—) Magánvizsgálatok az aradi polgári fiúiskolákban. Az aradi Kazinczy-utcai és Ferenc-téri polgári fiúiskolák karácsonyi magánvizsgálataira az engedélyezés iránti kérvények november 16-ig adhatók be Almási T. Pál polgári iskolai igazgatóhoz. Későbbben érkező irólamodványok nem vétetnek figyelembe. Az igazgatóság.

Angol és orosz gazságok.

(Rablók és gyilkosok az entente szolgálatában.)

— Távirati tudósítás. —

A Wolff-ügynökség — mint Berlinből jelentik — a gyalázatos Baralong esethez hasonló büntényről a következőket jelenti:

Egy Angliából Svájcba érkezett német tiszt beszéli, hogy az U-41 buvárhajó 1915. szeptember 24-én a Scilly-szigetek közelében feltartóztatott egy amerikai lobogó alatt haladó gőzöst. A gőzös megállott és látszólag egy csolnakot igyekezett lebecsajtani. A buvárhajó ezt látva, háromszáz méternyire megközelítette a gőzöst, mire a gőzösről két hajógyuból hirtelen elkezdtek lövöldözni a buvárhajó felé, ezenkívül számos fegyverrel is lövöldöztek. Ezek közben a hajón még mindig az amerikai lobogó lengett. A buvárhajó súlyosan megsebesülve a tenger alá merült, de rövid idő múlva ismét kiemelkedett és épen csak annyi ideje volt, hogy egyik tisztje, Crampton tengerészfőhadnagy és Godau kormányos kinásszanak belőle. Ezután a hajó örökre alámerült.

A súlyosan megsebesült tiszt és a kormányos uszva tartották magukat a víz felszínén, majd felkapaszkodtak egy uszkaló üres csónokba. A gőzös most teljes sebeséggel haladt a csónak felé, hogy felborítsa azt. A tiszt és a kormányos a tengerbe ugrottak s később pedig a csónak roncsaiba kapaszkodtak. Körülbelül egy fél óra hosszat küzdöttek így a tenger hullámaival s ekkor a hajó újból visszatért és felvette őket. A súlyosan sebesült főhadnagyot, akinek az

állasantja eltörött, halántékán lövés érte s ezeken kívül három szilánk is megsértette orrát, arcát és szemét is kilőtték, valamint a kormányost bezárták a hajó fedélzetének egy zugába és ott kellett maradniok addig, amíg a hajó november 25-én Falmouthba érkezett. A sebesült tiszt itt részesült az első orvosi segélyben.

A török főhadiszállásról jelentik november 3-án: Egyiptomi front: Repülőink a múlt hónap 31-én eredményesen dobtak bombákat Szueze, Tevfik kikötőjére, a csatornától keletre levő angol vasuti épületekre. A kaukázusi Bitlisztől északra a csatározások folynak.

Az oroszok, akik nem akarnak a civilizációért és emberi jogokért harcoló szövetségeseiktől elmaradni, az utóbbi időben dicsőséges feladatokat végeztetnek Fekete tengeri flottájukkal, a francia és az angol csapatok az Aegaei tenger partján követett eljárását utánozva. Tüzérségük fedezete alatt különböző pontokon rablóbandákat tesznek partra, amelyek semmiféle katonai szolgálatot nem teljesítenek, csupán a békés, fegyvertelen népet rabolják ki, majd felgyújtják otthonukat és amint a gyalázatos feladattal elkészültek, az orosz hajók a kulturát szolgáló entente rablólovagjait ismét a fedélzetükre veszik és visszaszállítják a kiinduló kikötőbe. Az új és dicsőséges lap, amelyet az orosz tengeri erő az ország történetéhez hozzáfűz, büszkeséggel töltheti el az oroszokat.

Románia

külön békét akar kötni.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Él Svájcban egy, valószínűleg oláh származású publicista, aki a *Neue Zürcher Zeitung*-ban A. B. dr. jelzéssel írt cikkeiben Románia ügyének esinál propagandát. Az áruló ország hadüzenete előtt ez az ur nagyon jókedvű volt és oláh színekben látta ragyogni az egész világot és biztosra vette, hogy Románia árulásáért az entente odaadja neki Erdélyt, a Bánátot és Bukovinát. Ez az ur most egész más hurokat penget, megvádolja Oroszországot perfidiával, érdekes leleplezéseket tesz és az esetre, ha a cserben hagyott országot a baráta gyorsan meg nem segítik, megfenyegeti őket az oláh külön békével.

— Az oláhok — írja a világsajtót bejáró cikkében — olyan időben avatkoztak háboruba, amikor azt senki sem várta. A központi hatalmak hittek Románia semlegességében, az ententet is megféle, mert sokkal inkább remélhették, hogy a gorlicei áttörés előtt fog fegyvert Románia, mint éppen most. Egyedül az oroszok presszionálták Romániát a gyors cselekvésre. És pedig azért, hogy tudomására adták, ha később határozná el magát, már nem lesz rá szükség, mert Oroszország nem tudja, nem köt-e külön békét a központi hatalmak valamelyikével. Minthogy pedig Románia politikai helyzete és földrajzi fekvése következtében magára van utalva, mindenek előtt fajrokonait kell egy kormánypálca alá venni, hogy

a körülvevő államok közt megállhassa a helyét.

Abban a pillanatban megszűnik a függetlensége, amikor az öt körülvevő államok között politikai megegyezés jön létre. Azért fogott fegyvert a nem várt időben, mert nem akarta kitenni magát későbbi meglepetéseknek. Vajjon csakugyan lenne az entente és Magyarország, vagy talán Bulgária közt is a közel jövőben valami megegyezés! Ezért is vetette főerejét Erdélybe, mert attól félt, ha másképp cselekszik, akkor csak szép ígéretekkel fizetik ki, amint ez 1877-ben történt. Mindjárt a háboru elején panaszt emelt Románia Briandnál az oroszok tétlensége miatt, de ez édes-keveset használt. Ma már Románia pusztulásáról beszélnek és Oroszország mégis előbbre valónak tartja, hogy inkább eredménytelenül törekedjék Lemberg felé, semhogy Romániát megsegítse. Erthető tehát, hogy az oláh sajtó elvesztette a bátorságát és sorai közt azt érezeti, hogy Románia többre becsüli, ha idejében megmentik, minthogy később a felszabadítandó nemzetek sorában szerepeljen és mint martir a világ szánalmát felkeltse. Azon sem szabad azonban majd csodálkozni, ha a kétségbeesett románok az utolsó pillanatban mást határoznak és inkább megbarátkoznak a nemzeti és politikai függetlenségüket garantáló különbékével, semhogy a mai viszonyok között tolytassák a harcot. Kétségtelen, hogy Románia katasztrófája a világháborunak legkirívóbb és legsodálatosabb eseménye lenne. De bár már csak a legutolsó meglepetése lenne ennek a rettenetes tragédiának.

Bukarestet védeni kell.

(Oroszország nem segíthet Románián.)

— Távirati tudósítás. —

Radoszlawow bolgár miniszterelnök a következőket mondotta Adorján Andornak, egy budapesti estilap tudósítójának:

— A bolgár kormány egységes nemzetre támaszkodik és ezért a háboru végigküzdésében semmiféle zavaró momentum itthon nem léphet fel. A hadviselő államok között relative Bulgáriának a helyzete a legjobb. Bulgária szenvedte a legkisebb károkat, az ellenség sehol sem nyomulhatott be területeinkre. Leghatározottabban állíthatom, hogy Románia igen rossz borbén van. Nagyzási hóbortjában az ententéhez esatlakozott és eljátszotta állami önállóságát. Romániában az orosz cenzorok az urak. A külön békéről elterjedt hírekben abszolúte nem hiszek és azok teljesen alaptalanok is, mert kölcsönös védszkodásból születtek. Békéről addig szó sem lehet, míg Oroszországot katonai helyzete nem kényszeríti békétetésre. Az ellenség nagyon megcsalódik, hogyha azt hiszi, hogy a harcban álló felek átengedik neki, hogy felkészülhessen újabb harcokra. Jósásokba nem bocsájtkozhatom és nem állíthatom, hogy azért, hogy betörtünk Romániába, bekövetkezik Ukrajna és Besszarábia fenyegetése, de ismételtén hangsúlyozom, hogy a békét csak azzal kényszeríthetjük ki, ha Oroszország teljesen kedvezőtlen katonai helyzetbe kerül.

A Ruzskij Invalid, az orosz hadügyminiszterium lapja azt írja, hogy az oláh hadműveletek napról-napra jobban hasonlítanak a múlt évi szerb hadjáratához, azonban Romániának nehézségei sokkalta nagyobbak, mivel még nincsenek elegendő harcéri tapasztalatai. Az oroszok megkísérelték ugyan a tehermentesítő akciókat, de azok nem sok sikerrel kecsegtetnek. A magyarok, németek és osztrákok szilárdan ellentállnak és az áttörésre az oroszoknak alapos előkészületeket kell tenniük. Az orosz fronton ezért aligha várható nagyobb hadműveletek. Az oláh hadszíntéren nem szabad feladni az állásokat, mert ellen esetben a fővárost kénytelenek lesznek átengedni az ellenségnek, ami egyértelmű lenne az ország megsemmisülésével.

A bukaresti jelentések szerint a Vulkan-szorosnál nagy hófúvások vannak és ezek akadályozzák a hadműveleteket. Egy másik jelentés már azt mondja, hogy a Prahova és az Olt-völgyekben a rossz időjárás ellenére az ellenség hevesen támad.

A román határokról érkező hírek szerint a foglyok vallomásaiból kitűnik, hogy az oláh tisztek, akik a háboru elején szónoklatokkal buzdították rohamra embereiket és a meghódított földeket katonáiknak ígérték, most azért könyörögnek a csapatoknak, hogy védjék meg saját hazájukat, mert az ellenség Románia feladására törekszik.

A Birsevia Vjedomoszti című orosz lap arról értesít, hogy az oláh kormányt rekonstruálják. Porumbáru külügyminiszter lemond állásáról és utódja Ferekide kamaraelnök lesz. Szteliánu a földművelésügyi tárcát vállalja, míg, Take Joneszku, Olaneszku és Kantaguzéne herceg tárca nélküli miniszterek lesznek.

Az orosz hadvezetőség a dobrudzsai csapatok fővezérletét Zajon-

csowszky tábornokról Szacharow tábornokra ruházta át.

A France Millitèrben Fouville tábornok kifejti, hogy úgy a Dobrudzsában, mint másutt is az oláhoknak nem személyváltásokra van szükségük, hanem ágyukra és municióra, mert a vezérek csereberelésével mit sem érhetnek el.

A turini Stampában Filipescu halála előtt nyílt levelet intézett Ferdinánd királyhoz, melyben Bratianu ellen panaszkodott. Azt írta a nyílt levélben, hogy Bratianu miniszterelnök még most is kegyenc uralmat folytat, noha a haza a legnagyobb nyomorban és veszedelemben van. A hadvezetést például mégis a teljesen tehetéstelen Illiescu tábornokra bízta, azonban ezt nem merészelte nyíltan megtenni és a strohmann szerepét Zuttu tábornok játssza. A tutrakáni katasztrófaért, a szerencsétlen dunai átkelesért egyedül Illiescu tábornok a felelős, aki megérdemelné, hogy ezekért agyonlőjjék.

Aggodalom

Románia jövőjéért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A sajtóhadiszállásról jelentik: Orosz hivatalos jelentés november másodikáról. Az erdélyi arcvonalon kis oláh osztag megrohanta Bratoceanál, a Teleajanul folyó forrásánál, Brassótól 35 versztnyire délkeletre az ellenséget és visszaverte, miközben nagy veszteséget okozott és foglyokat ejtett, egy gépfegyvert, fényszórót zsákmányolt. Az Olt völgyében a harc még folyik. A Zsil völgyében folytatjuk az ellenség üldözését. A dobrudzsai arcvonalon földérintő osztagok összeütközésén kívül nincs jelenteni való.

Román jelentés november 3-áról. A Moldva nyugati határán semmi változás. A Buzevölgyében megtámadtuk a megszállt Siriu-Tatarale hegyeket. Tablabuzinál, Predelusunál átléptük a határt. A helyzet változatlan. A Prahova völgyében az ellenség néhányszor megtámadta balszárnyunkat, de csapataink megtartották állásaikat. Dragoslavele körül járőrök csatározása. Gyöngülő tüzérségi tevékenység. Az Olttól keletre üldözésünk még tart. Még négy ágyut és sok hadiszert zsákmányoltunk. Orsovánál semmi újság. Déli arcvonal. A helyzet változatlan.

A francia lapok igen sűrűn foglalkoznak Románia helyzetével és nem titkolják aggodalmukat az oláhok legközelebbi sorsa miatt. Legutóbb a Temps, a Humanité és a Progres írt arról a dologról igen figyelemreméltó sorokat.

A Temps-ben Lacroix tábornok a katonai helyzetről ezt írja: A dobrudzsai eredmények, Erdély kiürítése és Mackensen teljesítményei megfosztják idegeitől a közvéleményt. Kétségtelen, hogy azok a baisikerek, amelyek az oláh csapatokat a múlt hetekben kísérték, a franciákra annyival érzékenyebben hatottak, mert ezek ismét tuzott reményeket tápláltak. Németország katonai erejének ez az újabb bizonyítéka nyugtalanítja a nyilvánosságot. Azt kérdeik, vajjon a németek a végtelenségig tudnak-e új seregeket kiállítani s vajjon nem lo-

hasztja-e a kedvet annak látása, hogy a németek minden új követelménnyel szembeállnak.

A Humanité ezt írja: Románia helyzete nagyon rossz és nem is javult meg azóta sem, mióta fölismerték a veszedelmet és belátták a sok elkövetett hibákat. De biztosak vagyunk-e abban, hogy belátták ezeket a hibákat? Javitottak-e a mennyire szükséges, hogy a lehető leggyorsabban nagyobb sikert érhesenek el? A mi parlamentünk még nem sokat tud erről. Nem elég, hogy néhány bizottságunk fölvilágosítást kér. De jó lesz, ha az ország tisztába jön azzal, hogy a helyzetet nem lehet tréfásan fölfogni és hogy olyan intervjúkat, a melyek azt mondják, hogy mi a fölénél fogva tartjuk az ellenséget, okos szóval és elhatározottsággal ellensúlyozni kell. Azok a sikerek, a melyeket az osztrák és magyar-bolgármetseregek szövetségünkkel szemben elérték, a legnagyobb fontosságúak. Ha ezeket a sikereket nem tennénk azonnal tönkre, akkor a háboru tartanára és eredményére messziremenő hatása lenne. Vagy az angol-olasz-francia szövetségeseknek kell a szalonkii hadsereget jelentékenyen megerősíteniük és gyorsítaniuk az olasz csapatoknak Monasztir ellen való aggodalmakodó és habozó egyesítését, vagy pedig szabad kezet engednek Mackensennek és Falkenhayennek, hogy Romániát minden nagyobb fáradság nélkül agyonnyomják. Vagy az oroszoknak kell haladéktalanul nagy tömegekkel az oláhok segítségére menniük és elzárniuk az utat a középponti hatalmak seregei elől, vagy pedig Románia a legközelebbi jövőben összeroppan. Pessimista fölfogás ez? Nagyon jól tudom, hogy a legutóbbi hírek mintha arra mutatnának, hogy Erdélyben kissé lassabb lett a harci tevékenység és hogy Dobrudzsában Mackensen a Duna és a tenger közé szorult, ami szabad mozgását megakadályozhatja.

Bármiként álljon is a dolog, a tét sokkal nagyobb, petróleum, buza, a keletre való út, mindez sokkal jelentékenyebb, semhogy Németország ne követné sikerét még erősebben, hogy tökéletesítse és hogy olyan csapatot mentsen, amelyet talán még döntőbbnek lát, mint a minő valóban. Ha az entente hatalmak megvalósulni engedik a németek tervét, ez rosszabb lenne, mint a hiba. Az ententera nézve el nem tűnethető szegényfolt lenne, ha Romániát először elcsábította semlegességének feladására és azután nem tesz meg mindent, hogy az őt megillető szolidaritás elismerésével a szükséges védelmet megadja neki. Eleget kellett volna tanulnunk Szerbia sorsából.

VAROS ES MEGYE.

Folytatolagos sorrendje az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1916. évi november hó 8-án, délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak: 8. A tanács bejelenti Kalmár Gyula rón. kat. kántornak tisztségeről való lemondását. 9. A tanács előterjesztése két új napidíjas állás szervezése tárgyában. 10. A tanács előterjesztése a szegények házában megüresedett élelmezési állás betöltése tárgyában tett intézkedésről. 11. Czeiler és Glück utánakozók a színházi reklám függönyök után az 1916—1917. évben fizetendő bér elengedését kérik. 12. A tiszti ügyészség bemutatja osv. Blazsovits Jánosnéval a szegények házában elhelyezett élelmezése tárgyában megkötött szerződést jóváhagyás végett. 13. A műszaki bizottság előterjeszti a vízmű-, közuti-, közlekedési vállalat, csatorna, mű- és jéggyár 1917. évi költségelirányzatát. 14. A műszaki bizottság előterjesztése a gépezeméknél alkalmazottak hadisegélyének felemelése iránt. 15. A polgármester bejelenti, hogy Vannay Gyula adó- és pénzügyi tanácsnoknak folyó évi december hó 15-ig szabadságidőt engedélyeztet.

Churchill Németország legyőzhetetlenségéről.

(Hindenburg mindenre képes.)

— Távirati tudósítás. —

A londoni Obszerver című lapban két cikk jelent meg, amely óriási szenzációt keltett az angol közvélemény előtt. A beavatottak szerint a cikkeket Churchill írta és ezért az entente összes lapjai igen behatóan foglalkoznak velük és nyíltan megmondják, hogy a legnagyobb megütközéssel vettek róla tudomást, hogy Anglia volt tengerészeti minisztere, aki a háború egyik legtöbb okozója, most Németország legyőzhetetlenségét meri hirdetni. A cikkíró ugyanis kifejti, hogy Németország ezer kilométeres fronton áll ellent az ellenség nyomásának, anélkül, hogy meg tudnánk ingatni bárhol a német frontot, mert azok a kisebb és nagyobb részlet sikerek, amelyeket az entente seregek itt-ott elértek, számba se vehetők. Ha Verdunnél előbbre jöttek a franciák és ezzel a német állást meggyöngítették, ez csak egy időleges siker, mert Németországnak hadserege még nagyszámu és érintetlen tartalékokkal rendelkezik. A gazdasági nyomás sem kényszerítheti a fegyverletételére. Anyagi szempontból még mindig a leghatalmasabb a szárazföldi országok között. Angliának súlyos veszteségei pedig nehézzé teszik ereinek teljes megfeszítését, nem képes már több katona kiállítására és ágyu, valamint gránátartalékainak megnövelésére. *Ellenben Hindenburg mindenre képes. Meglehet, hogy épen most egy kétségbeesett támadásra készül London ellen, avagy Pétervárt akarja megrohanni. Anglia nélkül a háború három hónapig sem tarthat el már tovább* és ezért csábítja ellenségeinket Anglia megtámadása. Végül kifejti a cikkíró, hogy Oroszországnak és Olaszországnak nincs elég ágyuja és lőszer, már pedig Németországot csak fegyverrel lehet legyőzni.

Elfogy a kávé.

— A kávéközpont figyelmeztető körlevele az aradi kereskedők-höz. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kávé tudvalevőleg a legfontosabb élelmickek közé tartozik. Vannak emberek, akik talán egyetlen napig sem tudnának megenni kávé nélkül és vannak olyan asszonyok, akik hónapokon keresztül képesek volnának eléldégetni ebből a barna léből, úgy, hogy reggel, délben, este is meginnának belőle egy-egy fél litert. Most ezt az élelmi cikkünket is komoly és súlyos veszély fenyegeti. Ezt a budapesti kávéközpont ama körleveléből állapíthatjuk meg, amelyet az aradi nagykereskedők-höz intézett. A körlevél szerint Anglia nyomása alatt, Hollandia kivételével az összes semleges államok megtiltották a kávé kivitelét. Hollandia gyarmatai kávémenyiségének egyharmad részét küldheti Európába, míg a többi részét kénytelen Amerikában, vagy a saját gyarmatain értékesíteni. A Hollandiából hozánk kerülő kávémenyiség összesen 400.000 zsákra becsülhető.

Ne higgye azonban a közönség, hogy ez a mennyiség elég Magyarország polgárai számára. A pontos kimutatások szerint ugyanis csaknem tízszer ennyi kávé szokott elfogyani egy esztendőben Magyarországon a normális viszonyok között. Mivel semmi kilátás sincs arra, hogy a háború ideje alatt a viszonyok ezen a téren javulnának, a kávéközpont a legnagyobb takarékoságra hívja fel a kereskedőket és általuk a közönséget. A kávéközpont kiszámította, hogy ebből a mennyiségből fejenként és évenként 10 deka jut, vagyis egy öttagu családnak fél kg. kávé szabad volna csak évenként elfogyasztani.

A körlevél épen azért arra inti a közönséget, hogy már most kezdje meg a kevesebb kávéfogyasztást és azt fokozatosan csökkentse, mert nem tehetetlen, hogy a jövőben egyáltalán kávé nélkül maradunk. A kávéközpont, amely az összes kávékészleteket szétosztja a kereskedők között, úgy határozott, hogy a nagykereskedők legfeljebb 50 kg. kávéval rendelkezhetnek és a mennyiséget közönségük

között a legtakarékosabban kötelesek szétosztani. A kiskereskedőknek is kötelességévé teszi a központ, hogy csak egészen minimális mennyiséget adjanak ki, mert a közönség szereti felhalmozni a készleteket. A most meglévő kávémenyiség már csak ez év végéig elég és ha akkor nem érkezik Hollandiából új szállítmány, úgy bizonytalan időre be kell szüntetni ennek a tápláló és vérpezsdítő italnak fogyasztását. A központ épen azért arra figyelmezteti a kereskedőket, hogy a beálló hiányok és zavarok miatt ne forduljon hozzá, mert hiába tesz neki szemrehányást, ugyanis a kávéközpont a bajokon képtelen segíteni.

H I R E K.

Dal a hétről.

Sírató ének.

E háboruban mindenről leszoktáim
Mindenről mi kedves, szép s nemes...
A bánatom is régen elzokogtam.
Jó közönség te is csak neved,
Vagy ha erről is leszoktál volna,
Idézd fel a drága mult időt,
Amikor még minden volt a boltba,
S nem papírból csináltak cipőt.

Nem láttam én hetek óta lisztet,
A zsírról csak éjjel álmodom,
Cukor helyet rég eszem a ipszet;
S csak a magam husát láthatom.
Csirke, kakas, ruca-réce, kappan
Azt se tudom kiveszett-e már
Burgonyát se láttam egy darabban
Amióta elmúlt a nyár.

A szivar rég nimesbeli álom,
Minden tervem régen füstbe ment
Most a kávé volt az ideáalom
Boldoggá ez tette a jelent
Kávé volt a reggelim, ebédem
Kávéból állt mindig vacsorám
Uzsonnára kávé járt ki nekem,
Ha megláttak hozták szaporán

Drága, kávé, szép napoknak vége!
Ezután már vajh' mi lesz a koszt?
Kürthy báró, gyomrom ellensége

Engem minden gyönyörből kifoszt,
Es a kedves délutáni kávé
Nemsoká csak mult és régiség,
A jelen már nem a pletykaságé
S elmúlnak a — kávémenikék.

(—or.)

Tilos az uzsonnakávé Budapesten.

Kürthy Lajos báró, az Országos Közélelmezési Hivatal elnöke kijelentette ma egy ujságíró előtt, hogy Budapesten el fogja tiltani a kávéházakban és a cukrászdákban a kávé és tej kiszolgáltatását délután három és esti nyolc óra között és ezzel megszünteti a tej és kávémezériát. Ami a vidéket illeti, még határozott terve nincs, mert most folytat tárgyalásokat a törvényhatóság vezetőivel.

A törvényhatóságok élelmiszer-szükségleteinek megállapítására vonatkozó tárgyalások is folyamatban vannak és ezzel egyidőben a közlelmezési kormánybiztosok vezetésével és ellenőrzésével folyik a rekvirálás. A kormánybiztosok hetenkint részletes jelentéseket tesznek az elnöknek és fel vannak hatalmazva arra, hogy az esetleges visszaéléseket nyomban megtorolják.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

London. Az angol alsóházban a burgonya, valamint a halellátás kérdésénél a szónokok hevesen megtámadták a kormányt. Booth szabadélvüpartú a következőket mondotta: Ha a kormány nem tesz radikális lépéseket, úgy az előtorduló esetek a bukását fogják előidézni. Az a meggyőződés uralkodik, hogy nagyszámu német barát ül a kormányban. Sok józan ember meg van győződve arról is, hogy a miniszterek között vannak árulók is. Sokan fordultak már hozzá — mondja beszédében — olyan kérdéssel, hogy személyesen biztosíthatja-e őket arról, hogy bizonyos tekintélyes férfiak nem-e állanak német zsoldban. A miniszterek maguk az okai ezeknek az állapotoknak. A miniszteriumok nagyon is jól bántak a németekkel. Ha megkiserelték valahol a német betolyás el-lensúlyozását, akkor leginkább a kormánnyal állottak szemben. Valahol titkos betolyásnak kell uralkodni, amely Németország érdekében dolgozik és megakadályozza a miniszteriumokat abban, hogy a kérdést alaposan megoldják.

Luzánó. Az olasz lapok jelentik: Katharinál a király és a forradalmi csapatok között még most is folyik a harc. A királyi csapatok harmincöt halottat és husz sebesültet vesztek eddig. A forradalmi csapatok vesztesége ismeretlen. A királyi csapatok most erősítéseket kaptak. Hir szerint a forradalmárok már megszállták Ritikoriót és Kolindrát. A négyes szövetség diplomatái a milánói lapok híradásai szerint rábeszélni igyekeznek Konstantin királyt, hogy Katharint és az emeltt lévő többi helységeket katonailag és kormányzatilag engedje át a szalonikii kormánynak. A király azonban eddig az ajánlatot visszautasította.

— Kintzig János főispán az aradi Kaszinó elnöke. Az aradi Kaszinó egyesület életének reneszánszára készül. Capdebo Géza elhalálozásával megüresedett elnöki széket Kintzig János aradi főispánnal töltik be a legközelebb tartandó közgyűlésen. A legszerencésebb gondolat volt a főispánnak mindenki által nemcsak tisztelt, de szeretett személyét megnyerni erre a szép és nemes tradíciók által övezett állásra. Kintzig Jánosban megvan minden feltétele annak, hogy a Kaszinó ismét a társadalmi szerephez

fusson, amely őt megilleti, ha a tagok úgy fogják fel és gyakorolják az egyesület hivatását, mint azt a magyar társadalom a kaszinókról elgondolja és azt a vezetésre megkért és megválasztandó elnök is elképzei.

— **Házasság.** Fényes Dezső, a kulturpalota igazgatója ma kötött házasságot özvegy Kiss Lajosnéval. Tanuk voltak Varjassy Lajos polgármester és Wadowszky Gusztáv törvényhatósági bizottsági tag. A város előkelő társadalmának igen sok tagja kereste fel a frigykötés alkalmával a házaspárt gratulációjával.

— **Körber Ernő miniszterelnök Bécs élmezéséről.** Bécsből jelentik: Weisskirehner, a császárváros polgármestere üdvözölte hivatalba lépése alkalmából Körber Ernőt, az új osztrák miniszterelnököt, aki válaszában kiemelte, hogy Bécs lakossága hősiesen állt ellent elenségeink kiéheztetési kísérleteinek és ezért eltökélte, hogy az élmezést biztosítani fogja s az élmezések elosztásánál rendet fog teremteni.

— **Segítsük a menekülteket.** Az erdélyi menekültek javára újabban a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába: özv. Petrovszki Károlyné 10, Aufrecht Rezső zászlós 40, özv. Prolich Lőrincné 10, Herzfeld Sándor tizedes 2 korona. — **Baross Ferenc dr.** Aradvármegye főispánjához érkezett újabb adományok: Erdélyi menekültek részére: maróti és esigérgyarmati hadisegélyben részesülő asszonyok 51 korona 10 fillér.

— **Halálozások.** Hacker Sándor máv. hivatalnok, Arad állomás személyzetének oktató tisztje f. hó 1-én délután rövid szenvedés után Budapesten meghalt. Rokonai és kartársai igaz részvéte kísérté utolsó útjára a farkasréti temetőbe, hol november 3-án délelőtt örök nyugalomra helyezték el.

Lebovics Samu, a régi kereskedő világ egyik ismert tagja, tevékeny s munkás életnek hetvenedik évében elhunyt. Temetése november hó 5-én délután két órakor lesz a Thököly Imre-utca 5. számú házból. Lakatos Aladár, az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelbankjának titkárja, az elhunytban édesapját vesztette el.

Valerián Stefi hosszas szenvedés után, ma hajnalban elhunyt. Temetése hétfőn délután lesz Világoson.

Pománcz Miklós nyugalmazott Máv. kalauz, tegnap este hetvenkilenc éves korában elhunyt. Temetése vasárnap délután négy órakor lesz a Vecsey-utca 3. sz. házból.

Szalay Zsigmond ma délután nyolcvan éves korában elhunyt. Temetése vasárnap délután fél négy órakor lesz a Szabadság-tér 7. számú házból. Békefi Pálné Szalai Aranka apját gyászolja az elhunytban.

— **Az Erzsébet királyné emlékmű pályázat újabb kiírása.** Budapestről táviratozza tudósítónk: Az Erzsébet emlékmű országos bizottsága ma délelőtt Tisza István gróf elnöklésével ülést tartott, melyen elhatározta, hogy miután egyik pályamű sem alkalmas a kivételre, a miniszterelnök javaslata értelmében szűkebb pályázatot hirdetnek, melynek határait és körvonalait a bizottság később fogja megállapítani. Elhatározta még a bizottság, hogy az emlékművet a Várhegyen fogja felépíttetni.

— **Házvétel.** Dános Gyula aradi szőlőbirtokos megvette Darvas Lajos királyi főmérnök Batthyány-utca 19. számú három emeletes házat ketszázhetvenézer koronáért.

— **Öngyilkos gyógyszerész.** Kassáról jelentik: Hirschhauser Mihály székesi gyógyszerész tegnap megmérgezte magát és azonnal meghalt. Hirschhauser a bűnvádi eljárás elől menekült a halálba. A 38 éves, családos gyógyszerész a bűn útjára tévedt: a törvény által tiltott bűntettbe keveredett. Egy ottani paraszttasszonynak, Tóth Máriának segítséget nyújtott ahhoz, hogy egy szerelmi viszony következményeitől szabaduljon, de a segítség halálos volt. Az elhajtás az asszonynak életébe került: Tóth Mária a napokban belehalt experimentálásába. A halál oka a csendőrségnek tudomására jutott és október 31-én a csendőrség letartóztatta Hirschhauser-t és átkísérte a székesi járásbíró elé. A járásbíró kihallgatta a gyógyszerészt és kihallgatása után ideiglenesen szabadon bocsátotta, mert a gyógyszerészt nem lehetett gazdátlanul hagyni. Hirschhauser hazament és mérget vett be, mely azonnal hatott. Dr. László székesi orvos, akit a hozzátartozók előhívtak, már csak a halált konstatálhatta. A tragikus sorsu gyógyszerészt ma temették el.

— **Ötvenhat gyermeket szült.** A bécsi orvos egyesület hivatalos lapja írja a következőket: Dissantis olasz orvos jelentést tett az olasz orvosegyesületnek egy olasz házaspárról, amely Taganó községben lakik. Az asszony negyven éves, a férj negyvenhat éves, földműves, az asszony eddig összesen ötvenhat gyermeket szült. Többször voltak hármás, négyes, de egy ízben hatos ikrei is. A gyermekek közül csak néhány született élve és érdekes, hogy az ötvenhat gyermek közül a legelsőül született leány maradt életben és minthogy félt, hogy hasonló sors éri, mint az anyját, apáca lett.

— **Adományok.** Halottak napjára koszorúmegváltás fejében az Aradvárosi vöröskereszt együlethez a következő adományok folytak be: Moskovits Antalné Nagyvárad 20 korona, Györfy Alajos Budapest 10 korona, özv. Helvey Jenőné 10 korona, Darányi János 50 korona, Sármezey Árpád 40 korona, Nagy Orbán 20 korona és dr. Schauer Gáborné szül. Vertán Margit 20 korona. Capdebó Géza ravatalára szánt koszorú megváltása fejében pedig Porcia Lajos gróf és neje Budapest 30 koronát, mely adományokért ez uton is hálás köszönetet mond az Arad városi vöröskereszt egyület elnöksége nevében Várhelyi Janka elnök és Hász Erzsébet alelnök.

— **Meghalt az oláh király fia.** Bukarestből jelentik: Mirzea herceg, az oláh királyi pár legfiatalabb fia, aki tifuszban betegedett meg, tegnap meghalt. A herceg 1912 december 21-én született.

— **Az aradi polgári jótékony nőegylet e hó 12-i tea-délutánja iránt** Arad város előkelő társadalmában élénk érdeklődés mutatkozik. Már az a körülmény is, hogy az egyület három év óta először rendezti ismét a teákat, — amelyek azelőtt minden téli szezon elmaradhatatlan és sikerdus eseményei voltak — sokakra új és kellemes vonzó erőt gyakorol. Hozzá fog járulni a sikerhez az egyület vezetőségének azon tapintatra valló gondolata is, amely szerint a hölgyközönséget ez uton is kéri, hogy e délutánokon lehetőleg egyszerű utcai ruhákban szíveskedjenek megjelenni, ezzel is dokumentálva azt, hogy kizárólag a jótékony fokozott mértékben gyakorolhatása képezi a célt, amely e teák újból való megtartására vezetnek és amely azok előrelátható tényes sikerét garantálja.

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyáruházát a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

— **Birtokosere.** Pelez József eladta Sarkad Part-utca 8. sz. házat 6000 koronáért Kovács Józsefnek. — Balogh Istvánné eladta Pöntenberg Ernő-utca 12. sz. házat 18000 koronáért Lele Istvánné Andrei Virginiának. — Tömör János eladta a Ferdinánd-utca 8. sz. házat 110000 koronáért Bing Jánosnak. — Institóris Ferenc eladta (Gáj) Temető-utca 33. sz. házat 4000 koronáért Bakos József és nejének. — Német Sándor és neje eladták a Lehel-utca 5. sz. házat 7000 koronáért Poszt Antal és nejének. — Mittak Lajos eladta a 43 hold 1166 négyszögölnyi ingatlant 48101 koronáért az „Ingatlanforgalmi és Parcellázó Bank r. t. Arad” aradi cégnek. — István Antal eladta a Kosár-utca 5. sz. házat 4400 koronáért Ursz Mihályné Olteán Juliánnának.

— **Szent hazugság.** (Dramai szenzáció az Urániában.) A budapesti Royal-Apollo megnyitó műsorából hoz egy igen értékes drámát ma a színház. Céltudatosan éppen vasárnapra tűzte ki a dráma előadását, hogy ezáltal is tanujelét adja, hogy milyen sokra értékeli azt, hogy azok az egyének, a kiket élethivatásuk hétköznap visszatart a mozi látogatásától: vasárnap értékes és művészi szórakozásban részesüljenek. Egy leány regényét választotta témául a szerző, melybe a bohó ifjúság sugaras szépsége ragyog és mégis ezernyi baj és szenvedés szakít meg. Végül a „szent hazugság” jelszava alatt magára vállal bünt és szegényt, csakhogy megmentse huga becsületét. A színház gondoskodott elsőrangú pótműsorról is, úgy, hogy egy igazán élvezetes műsorban lesz a közönségnek része. A képről elég annyit megjegyeznünk, hogy egy nagy budapesti színház megnyitó műsorán egy teljes hétig szerepelt, s hogy az alatt az idő alatt minden előadáson „táblás hazakat” csinált. — *Bogdán Stimoff*, O felsége a bolgár cár filme, mely mindenütt diadallal járta be a művelt világot, legközelebb az Urániában. 5

— **Hadjótékonyág.** Hadbavonultak hátramaradottjai javára Mikosevits Iván 20 kor. és Weisz Lajos 5 kor. adománya érkezett a polgármesteri hivatalba. — A vármegyei rokkant alapra: Gyorok, Aradkövi, Szabadhely és Kovászi községek lakossága 500 koronát adott.

— **Elhalasztott közgyűlés.** A Weitzer János gép- és waggongyár r. t. igazgatósága az 1916. évi november hó 19-ére hirdetett közgyűlését elhalasztja és azt, 1916. év november hó 26-án d. e. 10 órakor tartja meg Aradon az Arad Csanádi Egyesült Vasutak üléstermében.

— **Harisnyákat, toilett szappanokat, kefeárut, erszényeket, reticülöket, dohánytárcákat, kiváló minőségben árusít Grünwald és Moskovits cég** Aradon, József főherceg-ut 1. szám alatt (Városházával szemben.) 2025

— **Dívatterem áthelyezés.** Brüll Nővérek női dívattermüket Csiky Gergely-utca 9. szám alá helyezték át. 5745.

— **Karácsonyi albumokra előjegyzést** elfogad Kerpel könyvkereskedése. 3549

SPORT.

+ **Közgyűlés.** Az Aradi Keresztyézó Egyület november hó 12-én délelőtt 11 órakor tartja meg rendezés évi közgyűlését, a Baross-parkban lévő csarnok épületben, melyre az egyület tagjait ez uton hívja meg az elnökség. Tárgysorozat: 1. A választmány jelentése az 1915—16. évről. 2. Pénztári jelentés és vagyon kimutatás előterjesztése az 1915—16. évről. 3. Számvizsgáló-bizottság jelentése. 4. Költségei-irányzat 1916—17. évre. 5. Indítványok, melyek legalább 4 nappal a közgyűlés megtartása előtt a választmánynak bejelentendők.

EGYESULETI ÉLET.

(*) **Elnökválasztó közgyűlés.** Az „Aradi Kaszinó Egyület” november hó 11-én délután 5 órakor rendkívüli közgyűlést tart saját helyiségében, melyre a t. tagokat tisztelettel meghívja az igazgatóság. A közgyűlés tárgya: elnökválasztás.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Aradi polgári takarékpénztár részvénytársaság. Az aradi polgári takarékpénztár 1916. évi október hó 31-én kir. közjegyző és az intézeti felügyelő-bizottság jelenlétében megtartott sorsolása alkalmával a következő számok huzattak ki.

5%-os díjas záloglevél:

4 drb. 100 frt.-os. Szám: 160, 164, 231, 564.
5 drb. 500 frt.-os. Szám: 19, 42, 142, 258, 274.
6 drb. 1000 frt.-os.: Szám: 99, 241, 248, 396, 554, 620.

5%-os díjnélküli záloglevelek:

31 drb. 100 frt.-os. Szám: 4, 64, 66, 106, 110, 111, 140, 168, 169, 197, 198, 199, 212, 257, 373, 474, 490, 551, 553, 587, 635, 637, 673, 731, 877, 885, 894, 938, 940, 979, 1244.
10 drb. 200 koronás. Szám: 1371, 1376, 1501, 1536, 1538, 1543, 1545, 1549, 1550, 1552.
13 drb. 500 koronás. Szám: 128, 132, 136, 137, 139, 143, 146, 218, 219, 222, 224, 225, 227.
18 drb. 500 frt.-os. Szám: 38, 94, 96, 99, 101, 103, 219, 220, 239, 268, 285, 289, 290, 310, 323, 324, 325, 562.
34 drb. 1000 koronás. Szám: 770, 771, 772, 773, 834, 856, 880, 919, 920, 938, 943, 954, 967, 973, 975, 1122, 1163, 1164, 1175, 1176, 1179, 1181, 1187, 1189, 1250, 1300, 1328, 1329, 1335, 1337, 1348, 1350, 1365, 1366.
9 drb. 1000 frt.-os. Szám: 22, 204, 356, 357, 358, 360, 491, 492, 533.
2 drb. 5000 koronás. Szám: 143, 145.
3 drb. 10000 koronás. Szám: 238, 239, 241.
1 drb. 5000 frt.-os. Szám: 29.

Ezen kisorsolt záloglevelek 1917. május 1-től a zálogleveleknek szelvényeikkel együtt való visszaszolgáltatási ellenében beváltatnak: Aradon az intézeti pénztárnál; Budapesten: a Magyar leszámítoló és pénzváltó banknál; Bécsben: az Angol-osztrák bank pénzváltó üzletében.

Arad, 1916. október 31-én.

Az Aradi polgári takarékpénztár igazgatósága.

5700

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 5-én vasárnap:

Délután el 4 óra kezdéssel helyárrakkal:

Tökéletes asszony.

Operette.

Este 8 órakor: rendező helyárrakkal:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Névtelen asszony.

Színmű 3 felvonásban.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatti közlöttekért nem vállalunk felelősséget.)

Özv. Lebovits Samuné ugy saját, valamint gyermekei Lakatos Dezső, Aladár és Melánie nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy a legjobb férj és apa, szerető sógor és rokon

LEBOVITS SAMU

folyó évi november 3-án, életének 70-ik és boldog házasságának 30-ik évében jobblétre szenderült.

A megboldogult hült hamvait november hó 5-én délután 2 órakor fogják a Thököly Imre-utca 5. számú gyászszobából az aradi izr. sírkertben örök nyugalomra helyezni.

Emlékét örökké szeretettel fogjuk megőrizni! Arad, 1916. november hó 4-én.

Özv. Muskát Náthánné, anyósa. Fodor Mór: és neje. Muskát Miksa és neje, Fekete Mór és neje, sógor és sógoróni. 5737

Limbeck János és fia első m. kir. szab. erckoporsó gyára és temetésrendező vállalata.

Valerian József, ugy nővére özv. Nussbaum Agostonné szül. Valerian Matild, a saját, valamint az alólirottak nevében is fájdalomtól szívvel tudatják a forrón szeretett és felejtethetlen jó leány, illetve keresztleány, nővér, unoka, sógoronő és rokon

Valerian Stefinek,

f. é. november hó 4-én, hajnali 1 órakor hosszas szenvedés után, a Mindenható bölcs akaratához képest történt jobblétre szenderült.

A felejtethetlen kedves halott földi maradványai november 6-án délután 3 órakor fognak Világoson, a gyászszobából, a róm. kath. anyaszentegyház szertartásai szerint történt beszéltetés után az ugyanottani családi sírboltban az örök nyugalomnak átadatni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért november hó 7-én délelőtt 10 órakor fog a világosi róm. kath. kegyuri templomban az egek Urának bemutatni. 21

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Világos, 1916. november hó 4.

Valerian Józsefné szül. Fonyó Margit, özv. Repeczky Ferencné szül. Török Ida, nagyanyja, Valerian Zsigmond és neje szül. Török Ella, Valerian László, Valerian Károly, Gerdanovits Ivánné szül. Vertán Margit, testvérel és sógoróni.

Minden külön értesítés helyett.

Özv. Pománcz Miklósné szül. Eberth Krisztina mélyen megtört szívvel a számos rokon, ismerős és barátai nevében is tudatja a felejtethetlen jó férj, szerető édes apa, após, nagypapa, rokon és jóbarát

Pománcz Miklós

nyug. máv. kalauz

folyó évi november hó 3-án este 7 órakor életének 79 ik s boldog házasságának 4-ik évében, hosszas szenvedés után a Mindenható rendelkezéséhez képest történt gyászszos elhunytát.

Az Istenben boldogultnak földi maradványai folyó hó 5-én d. u. 4 órakor fognak a Vécsey-utca 3. sz. gyászszobából a róm. kath. egyház szertartásai szerint a helybeli felső temetőben örök nyugalomra helyezettetni.

Áldás és béke poraira!

Arad, 1916. évi november hó 3-án.

Pománcz Gáspár és neje szül. Staudinger Teréz, Pománcz Mariiska és férje Rónai Sándor, Pománcz Gábor és neje szül. Koczófan Róza, Pománcz Vilma, gyermekei illetve veje és menyei. Pománcz Margit, Pománcz Sándor, Pománcz István, Rónai Sándor, Rónai Janka, unokái. 16

Varga Imre első temetkezési intézete Arad, Andrássy-tér 13. Telefon nappal: 37. Éjjeli szolgálat: 738.

Iroda áthelyezés.

Tisztelettel értesitem üzletfeleimet, hogy ingatlanforgalmi, bors és pálné ügynökeégi

irodámát

f. é. november hó 1-től kezdve, Révay-u. 2. szám alá (saját házamba)

helyeztem át.

Telefon szám: 9-61.

Lusztbáder Adolf.

5724

APOLLO SZÍNHÁZ

November hó 5-én, vasárnap:

World amerikai filmpár szenzációs felvétele.

WILKIE COLLIM híres regénye után:

A nábob felesége.

egy házasság regénye 4 felv.

Cimszerepben: Lillian Tucker

Az előadások hétköznap 5, 7 és 9 órakor, vasárnap 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak.

Itten is értékesítjük a kiváló minőségű

MATTONIÉNE GLESSHÜLLER

SAVANYÓVIZ

9381

A lényeg a megboldogulásnál a garat és légszűrő karbantartás, 1000- és 2000-órás-gyűjtésnél.

! ! Nagy megtakarítás ! !
Üzleteknek, gyáraknak, malomoknak és gazdaságoknak.

A jétező legjobb és legértékesebb

PAPIRSPÁRGÁT.

Csomagolásra 2, 2½, 3 és 4 mm. vastagságban kékent K 350, 100 kg. K 340—
Postacsomagokhoz kékent K 420, 100 kg. K 400—

Szűrőkötözéshez (2 és 2½ mm.) kékent K 350, 100 kg. K 340.

Zsákcsinogathat 4 mm-esből vágva és kötegelve kékent K 380, 100 kg. K 350— Aradon szállítja pécsi raktárából utánvétellel a

Pécsi Kereskedelmi és Iparbank R. T. Áruosztálya Pécs.

5 kg-nál kevesebb nem küldhető. Papirkötelek.

Ellismerő nyilatkozatok. Nagyobb rendeléseknél engedmény. 5172

November hó 6., 7., 8., 9., hétfőn, kedden, szerdán, osztoritökön az „ARANY”-sorozat III. címje:

APOLLO

SZIBERIA

SZINHÁZ.

dráma a fehér óár birodalmából 4 felvonásban.

Főszerepben: CLARA KIMBALL-UCUNG.

Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak.

Apró hirdetések.

Ingtalan.

Hárememeletes új bérpalota,
12 évig adómentes, 40.000 korona házbör-jüvedelemmel, eladó. Bővebb felvilágosítást nyújt Ortutay Lajos, Deák Ferenc-utca 29. 5720

Magánházi

ötszobás lakással, kerések május elsejére bérbe vagy megvételre. Telefon 539. szám. 5728

50 holdas szőlő

Arad közvetlen közelében, vasútállomástól 150 lép sre, gyönyörű 10 szobás kastélyal, saját villanyteleppel, vízvezetékkel, szép parkkal, 7 gazdasági épülettel, teljes felszereléssel eladó. Bővebb felvilágosítást nyújt Ortutay Lajos Arad, Deák Ferenc-utca 29. Ugyanott kis és nagy mennyiségben eladó 5—9 éves **enyő, dísz- és gümölcse-cserepek,** igen sokféle fajban, továbbá sima, valamint 1—2 éves **gyöngyök,** telepítésre, illetve pótlásra rendkívül alkalmas **riparia** (amerikai) szőlővessző. 5719

200—300 holdig

földbirtokot megbízom részére sürgősen keresek felszereléssel, állatállománnyal. Részletes ajánlat Botós J., Konop, Arad megye. 5. 82

Bérház

7 egyszobás lakás, üzlethelyiség stb. 2650⁰⁰-ól parcellázható kerttel, Zimándi-utca 2., máv. fűtőház közelében, kedvező feltétel mellett eladó. Bővebbet Brandeisz Henriknél, Nádor-utca 14. 5642

Egy 7 szobás

modern magánház, nagy telekkel eladó. Cím a kiadóhivatalban. 4535

Lakást keres.

Lakást keresek.

Egy modern berendezésű 4—5 szobás lakást keresek 1917. május hó 1-ére a városháza és Mav. üzletvezetőség közötti városrészen. Cím a kiadóban. 5726

3—4 szobás

fürdőszobás lakást keresek december 1-re. Cimeket a kiadóhivatalba kérek. 5729

Lakást keres.

Modern kétszobás vagy egy szoba, előszoba és mellékhelyiséggel december 1-re. Cím a kiadóhivatalban. 5706

Modern urilakás kerestetik

négy szobával, előszobával és megfelelő mellékhelyiségekkel. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5637

Kiadó lakás.

Házulajdócsok b. figyelmébe.

A házbérnyerő alkalmával lakások bejelentését díjtalanul elfogadja a Lakásnyilvántartási iroda, Deák Ferenc-utca 8. Díjazás csak bérbeadás esetén. 4009

Elegánsan butorozott

2 szobás lakás, azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5678

Egy csinosan butorozott szoba, eselleg konyhahasználatú, azonnala kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5522

Csinosan butorozott

utcai szoba villanyvilágítással, fürdőszoba használatú, azonnal kiadó. Bővebbet Wesselényi-u. 15., I. em. 5619

Egy csinosan butorozott

különbejárattal utcai szoba kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5705

Két 2 szobás utcai lakás modernül felszerelve, azonnala, ugyanott pincohelyiség kiadó. Hasszinger u. 5. 3116

Leánynevelő-intézet

(Internátus)

Uri leányok részére.

Gondos nevelés. Magántanulók előkészítő tanfolyama. Zene és idegen nyelvek oktatása.

Székely Ilonka

okl. tanító

Arad, József főherceg-ut 19.

Telefon 933. 1717

Aranyat és

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz, vagy becsere; ugyszintén régiségeket vesz és elad. 692

Losonczy Lajos

órák és ékszerész üzlete

ARAD, Szabadság-tér.

Telefon 944.

135 koronaért egy finom téli öltönyt.

180 koronaért egy finom téli kabátot mérték után készít

Hauptfogel Ferenc

férfi szabó mester

Kazinczy-utca 5. szám. 3037

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlok patkány- és egérintőbacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintőszere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintő bacillus ára:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine“

vegyészeti laboratórium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám.

Telefon 10—45. 2118

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy

női divat termemet

november hó 1-től Szabadság-tér 13. szám I. emelet 14 ajtó alá

helyeztem át.

További szives pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel:

BENJÁMIN JULISKA

női szabónő.

Benes Testvérek vegyi gyár, Győr. Alapítottatt 1900. Évi termelés 15 millió doboz.

PYRRAM

CIPŐ=KRÉM

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép úgy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

FOG- tőmések, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színevel azonos porcellánból.

FOG- koronák, hídak, egész fogsorok szápadlás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kövek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tízéves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legbírevesebb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legtekélyesebb műszereivel van felszerelve, elég garanciát nyújt, hogy még a legkényesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhessenek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 10-11. szám.

Apró hirdetések.

Levelezés.

Melyik szép,

független, igazán szellemes fiatal úri nő, avagy urleány lenne megértő partnerem, akiben nemcsak nő, hanem igazi pártást lássak? Levelet „hdgy.” jellegre kiadó hivatalba. 5744

Nőtelen levélíró!

A dolog érdekelt, bővebb információt kérnék a kiadóba (T. K.) jellegre kiadni, a lapban jelezve. 5734

Oktatás.

Keresek. szakoktatót

könyvvitel, levelezés, számtan, gyorsírás, gépirás 4 havi magántanfolyam v. 16. könyvelő vezetése alatt. Díjtalan állás-közvetítés. Beiratkozások november 5-ig Lázár Vilmos-utca 2. 5742

Ellátás.

2 hivatalnok-é

családi otthonot talál, jobb családdal jutányos ártért. Cím a kiadóban. 4001

Alkalmazást keres.

Hadi kórházba

ajánkozik özvegy nő, ki már kórházban 20 hónapig volt alkalmazva, mint gazdasági és konyha intéző, amiről kitűnő bizonyítványa és okleveles kirúntetése is tanuskodik. Elvállal kiadónál állást is, amiben szintén nagy gyakorlata van. Privat ápolónőnek, vagy házvezetőnőnek v. ezekre is elmenne, szintén éves bizonyítványokkal rendelkezik. Cím: özv. Sáckl Adólné Arad, György-u. 12. sz. 5740

Házvezetőnők

vagy jobb házba szakácsnőnek ajánlom. Cím a kiadóhivatalban. 5741

Postakézlelőben

gyakorlott leány postakézlelői állást keres kocsitért. Elmenne postakézlelőnőnek, vagy nevelőnőnek szerény díjazással. Cím a kiadóban. 5722

Kereskedelmi végzettt

uri leány irodai alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5747

Raktárnoki

vagy ehhez hasonló állást keresek helyben vagy vidéken. Cím a kiadóban. 5691

Irodai,

pénztárnoki, raktárnoki vagy más bizalmi állást keres hadmentes, nős, óvadékképes egyén, megfelelő gyakorlat és kitűnő bizonyítványokkal. Cím a kiadóhivatalban. 5652

Könyvelőnő,

levelezéssel, gépirással, önálló munkaerő, huzamosabb gyakorlattal, mielőbbre állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5639

Megbízható hadmentes

egyén, ki több évi irodai gyakorlattal bír, bármint irodai állást keres, helyben vagy vidéken. Cím a kiadóban. 5708

Alkalmazást nyer.

Keresek

egy fűszer és rövidáru kereskedő segedet, aki magyarul és románul beszél és egy tanult az unai belépésre. Berkovits Hermanné, Brád (Hunyad megye.) 5746

Két tiszta, rendezett

mindenes kerestetik halura. Ajánlatok Temes-Szépfalura, a postára címzendők. 5703

Házvezetőnő.

Intelligens, jobb, középkorú, egészséges, jó fő ö. szorgalmas nő — cselédnélkül — havi 40 korona fizetéssel, magános urnál azonnal alkalmazást nyerhet. Csakis az pályázzon, aki a vidéken szokva van. Cím: Decse 21 házszám, posta Alsó, vasúti állomás — 20 perc távol — Hárommás 5731

Vétel és eladás.

Jó állapotban

levő írászalt iroda részére megvételre keresek. Cím a kiadóhivatalban. 5686

Alig használt

új tisztiszirma, gyermekkosci és egy gyermekszék eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 5738

Házi géztűrdő

új, nem volt használt, eladó. Forray utca 2/a. 5735

Régi hegedő

legjobb karban, kitűnő hangú, eladó. Házmesternél, Forray-u. 2/a. 5736

Ferfi télikabát

eladó. Bohus-palota, III. kapu, II. emelet, ajtó 24. 5727

Olcsó lakás

kapható Kapa-utca 15. szám alatti telepükön őiekben összerakva. 5738

Útelti berendezések,

állványok, pultok, márványasztalok, székek, jégszekrény, linoleum szőnyeg stb. eladók. Kar. lina-u. 8. 5680

Jószarban levő biokai

eladó. Desseswffy-u. 8/a. 5707

Változó szép perszákabát

eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5698

Tisztán kezelt szobák

előjegyzésére érdeklődni lenet Rothstein Móránál. 5743

Tábori dobozok,

levelező-lapok, levelek és papírúruk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 308. 601

Új butorhitelt

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállított Garal Károly bej. cég utórúztetésben Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 913

50 hl. mokrai bor,

2 ígás ló, 2 drb. 2 éves csikó, 4 drb. tehenyészkan, 6 mássa kendermadzag eladó. Cím a kiadóban. 5701

Vessék

a legmagasabb árban uraktól lovetett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt butort. Vidékre is megyek. Bleier Ignácz, Boczkó-utca 1. 529

Reuma, esus, vesefájdalmak gyógyítására villamos hőszekrény eladó. Baur, Zrínyi-utca 4/a. 5487

Különte.

Kerestetik

azonnalra egy nagy raktárhelyiség, esetleg külön udvarban. Ajánlatok a kiadóhivatalba kéremnek. 5697

Pénzt kölcsönzők

betáblázásra 1-ső helyre. Cím a kiadóhivatalban. 5699

Pincét keresnek,

lehetőleg nagyot, Szabadság-tér körletében. Andrenyi pezsgógyár. 5.16

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Hirdetmény.

A WEITZER JÁNOS GÉP-, WAGGONGYÁR ÉS VASÖNTŐDE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON

az 1916. évi november hó 19-ére hirdetett közgyűlését elhalasztja és

XXIV. rendes közgyűlése

Aradon, az Aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében, 1916. évi november hó 26-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

NAPIREN D:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti év eredményéről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovatfordítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.
2. Igazgatósági javaslat az igazgatóság tagszámának egy taggal leendő felemelése iránt, evvel kapcsolatosan az alapszabályok 23-ik §-ának megfelelő módosítása.
3. Egy igazgatósági tag megválasztása.
4. A felügyelő-bizottság tagjainak választása az alapszabályok 29. §-a értelmében.
5. A felügyelő-bizottság jutalomdíjának megállapítása. (Alapszabályok 31. §-a)
6. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg előterjesztendő indítványok feletti határozathozatal.

Jegyzet. Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények vagy az ezekről nyilvános hitelintézetek által kiállított letétjegyek legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő helyeken letéteményezendők, és pedig:

Aradon: az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál,

Budapestben: az Első Magyar Iparbanknál (V., Nádor-utca 12.),

Wien-ben Schoeller & Co. bankháznál (L, Wudpretmarkt 10.) és a K. k. priv. allgemeine Verkehrsbank-nál (I., Wipplingerstrasse 28.)